

PIHA TŌRO'A HI'OPO'ARA'A
I TE MAU RAVE-'INO-RA'A I TE MAU VĀHINE
'E I ROTO I TE 'ŪTUĀFARE

I PŌRĪNETIA FARĀNI

25 NŌ NOVEMA 2025

Minarii Galenon-Taupua
Mono Peretiteni nō Pōrīnetia Farāni

‘Ua riro te ‘arora’a i te mau rave-‘ino-ra’a i te mau vāhine ‘e i roto i te ‘utuāfare, ‘ei hete hōhonu fāito ‘ore nō tō tātou orara’a tōtaiete.

‘Ua matau-roa-hia i tē fa’aiti ‘e te ha’afaua’a ‘ore i teie mau rave-‘ino-ra’a ‘e ‘ua riro te reira ‘ei ha’amāuiiura’a hope ‘ore i te ti’ara’a ‘e te turara’a o te hō’ē va’ata’ata ‘e o tē ha’aparuparu i te pou o tō tātou orara’a autaea’era’a.

E vāvāhi roa rātou i tō tātou mau orara’a, turori roa te orara’a ‘ōpū fēti’i e ha’amohimohi i te ananahi o tā tātou mau tamari’i.

Teie arata’ira’a ‘āpī e rave ‘āmuihia e te tiripuna horora’a nō Pape’ete ‘e te Fa’aterera’a o te mau autaea’era’a, te ‘utuāfare ‘e te ‘aifāitora’a, turu pāpūhia e te fare mana fa’atere ha’avāra’a ‘e te fa’aterera’ahau fenua o te mau autaea’era’a, ‘ua hōro’a mai i te tahi mau hi’ora’a ‘āpī e o tei ‘ite-mātāmua-hia i roto i teie parau tuputi’a, e riro ‘oia i teie mau tau i mua ei ta’ahira’a tumu pāpū o teie arata’ira’a tā tātou.

‘Ua riro teie parau tuputi’a mātāmua, e tāpa’o ‘ite-mātāmua-hia. E tāta’i-piti-fa’ahou-hia ‘oia i roto i te tau nō te hi’o-mata-pāpū-ra’a te huru o te nu’ura’a o teie fifi i roto i te tau. I reira ato’a e fa’atanotanhia ai te mau pāhonora’a. E hōro’a mai ‘oia i te mau rēni ‘e te mau arata’ira’a tano ‘ia ‘āpe’ehia, nō te ha’amāramaramara’a, te fāitora’a ‘e te hōro’ara’a i te rāve’a pāhono ti’a.

‘Aita e rēni poritita a te hau fa’anaho-māite-hia e manuia mai te mea ‘aita e ‘itera’a pāpū o te ma’i.

‘Ua fa’aoti pāpū te fa’aterera’ahau o te fenua e ‘āpitihia mai e te mau pū a te hau mātau-maita-i-hia -e tae noa atu i te mau tā’atira’a, i tōna hina’aro tumu i te ‘arora’a i teie ma’i rahi o teie tau.

Mea tano ‘ia pāruru-pāpū-hia te mau ta’ata rave-‘ino-hia nā roto i te fa’a’ohipara’a i te mau ha’avāra’a ‘eta’eta mau, ‘e nā roto ato’a i te fa’atupura’a i te mau rāve’a ha’āpī’ipi’ira’a nō tē ha’apa’ari i te ferurira’a ‘e te vārua o te mau tino ato’a e amo nei i teie mau ‘ati māuiui mau.

Mea tītauhia tātou i te papa’ira’a te mau ‘api o tō tātou ‘ā’amu ‘āmui, e ora ai te mau vāhine ato’a e te mau tamari’i ato’a i roto i te hau : te ‘arora’a i te mau rave-‘ino-ra’a e farereihia ra e rātou, te tanu-pāpū-ra’a ia i te hō’ē ao ma’ohi nō ananahi ‘aifāito maita’i, pūai maita’i ‘e hō’ē maita’i.

Gwenola Joly-Coz
Peretiteni mātāmua o te tiripuna horora’a nō Pape’ete

E’ita e nehenehe e patu i te tahi ferurira’a hōhonu i mua i te parau o te rave-‘ino-ra’a i te mau vāhine, mai te mea ē, ‘aita e nūmera pāpū nō te fāito.

Te arata’ira’a ‘āmui ‘e te fa’aterera’a o te fenua i mua i teie tumu parau, te hōro’ara’a i te tahi mau tāpa’o pūai e pa’ari maita’i nō te tūru’i i te tahi mau pāhonora’a tano e ‘āfaro maita’i.

‘Ua fa’aoti te mana fa’atere ha’avāra’a e tomo pāpū roa i roto i teie arata’ira’a ‘āpī ma te hi’opo’a nā mua roa i tāna iho mau fa’a’ohipara’a i mua i teie tumu parau fifi mau.

‘Ua patu marū noa ‘oia i tāna fa’anahora’a i ni’a i te mau nūmera e’ita i nē’ihia, e o tei ha’apurarahia i te taime mātāmua roa i roto i teie hoho’a mana.

Tē hina’aro ra te hau farāni e rohi nō te tahi arata’ira’a ‘ohipa faufa’a roa i mua i te mau rave-‘ino-ra’a a te mau tāne.

E tuatāpapa te mana ha’avā i te mau ‘ohipa e tupu i te motu nō tahiti ‘e nō nā ta’amotu e pae, o tei tu’uhia mai i mua i tō na aro ma te ‘ite pāpū ē, ‘ia fa’atae-pinepine-ana’e-hia te mau horora’a i mua iāna, e tāpa’o ia ē, ‘aita te hō’ē fa’anahora’a i te mea tano. E tītauhia ‘ia nu’u ‘āmui mai te tuatāpapara’a i te fifi tāta’i tahi i te tuatāpara’a i te fifi i roto i tō na tā’ato’ara’a.

Mea tano ‘ia fa’atāpaehia teie ‘arora’a rahi ‘āmui i te tahi fāito e ara ai te tōtaiete tā’ato’a.

Te mau ‘auvaha ture, te mau ha’avā, te fare ha’avāra’a ‘e tae roa i te tiripuna horora’a, rātou pā’āto’a.

Nā te reira e tāpe’a ‘āmui i tō rātou rima nō te fa’autu’a, i te i’oa o te nūna’a farāni, i te mau hara e tupu ra i roto i te mau ‘ōpū fēti’i, te mau ‘ā’āpiti, te mau ‘utuāfare.

Te rahi noa atu ra, te teiaha noa atu ra ‘e te haere roa atu ra i te pohera’a i te tahi mau taime.

Nō reira, mea tītauhia tātou e tauturu, e pāruru i te mau vāhine e te mau tamari’i o tei topa i roto i te mau rave-‘ino-ra’a o tē ha’aparuparu i te ‘aifāito ta’ata tāta’itahi ‘e tōtiare.

Nā roto i te fa’a’itera’a noa i teie mau nūmera ma te tā’ōti’a-‘ore-ra’a i te huru hi’ora’a o te mata ta’ata, ‘ua riro ia ‘ei tā’ahira’a mātāmua roa, nō te fa’aeara’a ‘ore noa i roto i te ta’a’ore ‘e te fa’aitira’a o tau mau ‘ohipa ‘ino ra.

Tai’o-māite-ra’a nō te tuatāpapa i muri iho, e riro ia tātou pā’āto’a ‘ei faufa’a ho’ona nō te taura’a rahi e hina’aro- ‘āmui-hia ra.

Ha'apotora'a

Te fenua : tāna 'avei'a poritita.....	6
Te rave-'ino-ra'a a te mau tāne – e aha teie parau ?	12
Te 'ā'amu o te mau ture i roto i te tau	14
E aha te parau a te mau mā'imira'a ?	15
E aha te 'ohipa nā te 'auvaha ture o te Rēpūpirīta ?	16
Te tiripuna fa'autu'a nō Pape'ete.....	18
Te taparahi nei te mau tāne i te mau vāhine	23
Tahiti 'e te mau motu.....	25
Te mau hara i ni'a i te mau vāhine.....	26

18 tino pohe i roto i te mau ‘utuāfare mā’ohi i roto e 7 matahiti orara’a o te tiripuna hara rahi	27
18 tāne ha’apohe vahine	28
Mea nā hea te mau tāne e ha’apohe ai ?	29
Te ‘ā’amu o te hō’ē ha’apohera’a vahine i Pōrīnetia	30
Te tahi mau fa’ahoho’ara’a i mua i te tiripuna	31
Te hi’opo’ara’a tino nā te taote	32
DSFE : Fa’aterera’a nō te orara’a auturuturura’a, te ‘utuāfare ‘e te ‘aifāitora’a : hō’ē mero faufa’a roa i roto i te fa’a’ohipara’a i te ‘avei’a poritita a te hau i mua i te parau o te orara’a tōtiare	34

Te poritita a te hau fenua

Te poritita a te hau fenua

I Pōrīnetia Farāni, ‘ua riro te mau rave-’ino-ra’a i roto i te mau ‘utuāfare o te fenua nei, ‘ei fifi rahi mana’ona’o mau. ‘Ua hō’ē te mau mā’imira’a ‘e te mau tītorotorora’a e tae noa atu i te mau ‘ohipa ‘ite fa’a’itehia, nō te paraura’a ē, mea teiaha roa atu ā teie fifi i te fenua nei ‘ia fa’aauhia ‘e te fenua Farāni. Te ta’a’ēra’a o teie fifi i te fenua nei, te tanu-maoro-ra’a-hia te reira i roto i te ‘ā’ai o te fenua ‘e te fa’aea māmū-noa-ra’a.

Te fa’anahora’a mā’imira’a pī’ihia : « Rave-’ino-ra’a ‘utuāfare ‘e tauira’a tōtaiete i Pōrīnetia Farāni » o tei ha’amatahia mai i te matahiti 2018 i roto i te Fare ihi nō te Ta’ata tumu nō Pātitiā, teie e ha’apāpū nei i taua mau tītorotorora’a.

Te mau mā’imira’a e arata’ihia e Loïs BASTIDE, teie e fa’aite pāpū nei ē, tei mua roa o Pōrīnetia Farāni i nī’a i teie tumu parau. Tei roto terā fifi i te mau huru ‘utuāfare ato’a, ‘e i roto i te mau ta’amotu ato’a.

Te ‘ite ato’a ra te mau pū ravera’a ‘ohipa a te atati’a ‘e te pū ‘āua mūto’i, te rahi noa atu ra teie mau ‘ohipa Tīno i te hō’ē noa ‘utuāfare ‘e te fa’aite marū noa ra te mau tāpa’o i te hōhonura’a ‘e te ‘ū’anara’a o te fifi.

¹ Fa’aterera’a o te orara’a auturuturura’a, te ‘utuāfare ‘e te ‘aifāitora’a (2023)

Tapura arata’ira’a mā’ohi : ‘Aro i te mau rave-’ino-ra’a i roto i te ‘ā’apiti ‘e te mau huru rave-’ino-ra’a ‘utuāfare - nē’ira’a 2023

Te tahi vaimau ‘ōhie-’ore i tē fa’a’ite

‘Ua ha’apāpū mai te mau tītorotorora’a ē, te parau o te mau rave-’ino-ra’a i roto i te ‘utuāfare, e’ere roa atu i te tahi ‘ohipa mo’emo’e. Tei roto roa ‘oia i te arata’ira’a orara’a e nehenehe te reira ‘ohipa e tupu i te mau taime ato’a. Tē vai ‘āpīra’a, i roto i te orara’a ‘ā’apiti, i te taime e ta’a te mau ‘āpiti ‘e te taime patu-fa’ahou-ra’a i te tahi orara’a ‘utuāfare. Mea tāhana noa teie mau ‘ohipa ‘īno, e ravehia e te mau huru ta’ata ato’a e ‘ua rau te mau huru rave-’ino-ra’a.

I ni’a i te tino

i roto i te roro

i roto i te ‘āpenira’a

E ‘ite-ato’a-hia i te tāponi-ra’a-hia teie mau ‘ohipa ‘īno i roto i te mau ‘utuāfare, nō te mea, mai terā noa iho ā, ‘aore rā nō te ha’amā ‘a riro ai te mau fa’aite’itera’a i te fifi roa atu.

Tē fa’aite ato’a mai ra te mau tītorotorora’a e, ‘ia rave-’ino-hia i te ‘aru’arura’a, rahi atu ā te fāito o te mau tumu nō te fa’atupu-fa’ahou-ra’a ānei, ‘ia tae i te pa’arira’a.

Te ‘ite-ato’a-hia ra ē, i muri mai i te mau fa’ahiti-ra’a-hia teie mau ‘ohipa i mua i te aro o te mana hau, tē vai ra te tahi ārea rahi e tāpo’ihia ra e te tāponihia ra.

Te tahi mau tumu fa’arahi i te mau fifi ta’a’e nō

Pōrīnetia

Te fa’aitera’a i te ta’a’ēra’a o te huru o te mā’ohi :

- Te parau o te aura’a metua,
- Te pūai o te mau ha’avīra’a ‘utuāfare,
- Te mo’emo’era’a o te mau motu,
- Te rahi-roa-ra’a o te ‘ava e te rā’au ta’ero.

Te hō’e arata’ira’a mau pāutuutu maita’i

I mua i teie mau ‘ohipa e ‘itehia ra, ‘ua patu marū noa, nā roto i te pāpū ato’a i te hau fenua i tāna ‘avei’a. Te fa’anahora’a nō te fa’aturara’a i te ti’ara’a o te ta’ata, ha’amanahia nō te pu’e tau 2024–2028, ‘ua riro te reira ‘ei arata’ira’a poritita i mua i te parau o te autāhō’ēra’a ‘e te autaea’era’a. Nā te reira fa’anahora’a ‘ohipa e ha’apa’ari i te araira’a ‘e te ha’api’ira’a, ‘e i te pārurura’a i te feiā paruparu e rave-’ino-’ōhi’e-noa-hia. Te ‘arora’a i te mau rave ‘inora’a i te mau vāhine ‘e i roto i te mau ‘utuāfare iho, te tahi ia te reira fā mātāmua roa o teie fa’anahora’a ‘ohipa, fa’ahi’ora’a i te hina’aro tumu o te fa’aterera’ahau fenua nō te pa’epa’e i te tāpura ‘ohipa tōtiare i ni’a i te fa’aturara’a i te tiara’a o te ta’ata.

² Parau tūatapapa (2020, tītema)

Te mau rave-’ino-ra’a ‘utuāfare i Pōrīnetia Farāni - Tomo, ora ‘e mahiti atu i te rave-’ino-ra’a.

³ Parau tūatapapa (2020, tītema)

Te mau rave-’ino-ra’a ‘utuāfare i Pōrīnetia Farāni - Tomo, ora ‘e mahiti atu i te rave-’ino-ra’a.

Pairatira'a ma tē fa'a'ohipa i te nūmera 'itehia : te ha'amaura'a i te piha hi'opo'ara'a i te mau rave-'ino-ra'a i te mau vāhine 'e i roto i te mau 'utuāfare

Rurura'a Hau Fenua - 16 nō tiurai 2025

Tae roa mai i te taime e'ere te mea maoro roa, 'ua purara noa te mau tāpa'o nūmera 'itehia, 'ōhie 'ore i tē fa'a'ohipa, fa'a'aifāito o tei ha'aparuparu i te fa'aaineinera'a. Nō tē pāhono i te reira, 'ua hina'aro te hau fenua e fa'afāna'o i te va'ata'ata i te tahi mau tauiha'a pairatira'a nō teie tau.

Te mau tāpura 'ohipa

HA'APUTU · FA'AAU · TUATĀPAPA

- Te mau pū 'ohipa a te hau fenua
- Te atati'a
- Te mau mana mūto'i i roto i te fenua
- Te mau pū fa'ari'ira'a
- Te mau tā'atira'a e te mau mana fa'atere

E fa'ati'a o ia 'ia fa'a'ite i te mau 'ohipa e orahia nei, 'ia fāito i te mau nu'ura'a, 'ia 'ite i te mau hina'aro 'e 'ia 'āvei i te mau rāve'a manuia a te Hau.

Te mau 'ohipa fa'auehia

- Te hi'opo'a-māite-ra'a 'e te arata'ira'ai i te nu'ura'a i roto i te tau o te mau rave-'ino-ra'a i te mau vāhine 'e i roto i te mau 'utuāfare ;
- Te ha'aputurā'a i te mau fa'anahora'a ato'a e 'aro ra i te mau rave-'ino-ra'a i nī'a i te mau vāhine 'e i roto i te mau 'utuāfare ;
- Te fa'ahu'ahu'ara'a i teie mau tāpura nūmera-'ite-hia 'e te tīti'ara'a ;
- Te ha'aputurā'a 'e te ha'amaura'a i te tahi mau avei'a.

Te arata'ira'a

Arata'ira'a mai te tahi hi'ora'a purara, haere mai ai i roto i te tahi fa'anahora'a tuatāpapa-'āmui-hia e te mau tino ato'a e rohi nei nō taua tuha'a 'ohipa ra.

E vauvau te piha Tōro'a hi'opo'ara'a hō'ē a'e taime i te matahiti i tei 'itehia i nī'a i te tumu parau o te rave-'ino-ra'a i te mau vāhine 'e i roto i te mau 'utuāfare.

Te mau mana fa'atere a te piha Tōro'a hi'opo'ara'a

'Ua mauhia te fa'aterera'a mana o te piha Tōro'a i nī'a i te tā'atira'a o :

Te mau fa'aterehau o te hau fenua, te mau ti'a fa'atere iho ā rā o te mau pū e ti'a'au ra i te parau o te ea 'e te pāururura'a i te mau vāhine.

Te mau ti'a o te hau Farāni, te peretiteni mātāmua o te tiripuna horora'a nō Pape'ete, te 'auvaha ture rahi 'e te mau fa'atere o te mau piha ha'avāra'a.

Nā te reira 'ōperera'a ti'ara'a 'ohipa e ha'apāpū i te tahi arata'ira'a 'āmui i roto i te reira mau mana, nō te 'imira'a i te hō'ē pāhonora'a i mua i te mau rave-'ino-ra'a i te mau vāhine, niuhia i nī'a i te mau 'aravihi 'e te mau hōpoi'a o te mau ta'ata 'ohipa tāta'i tahi.

Fa'ari'i, pāroru, patu fa'ahou

Te pārorura'a o te mau ta'ata i rave-'ino-hia, teie te tahi rēni rahi o te arata'ira'a poritita a te hau. I Tahiti iho 'e i te mau 'oire e fa'a'ati ia Pape'ete, e rave rahi mau pū o tē fa'ari'i nei 'e tē tauturu nei i te mau vāhine e tā rātou mau tamari'i.

Te mau vāhi fa'ari'ira'a 'e te vāhi pārorura'a

Te hōro'a nei teie mau pū fa'ari'ira'a i Tahiti 'e i roto i te mau 'oire piri ia Pape'ete, i te tahi vāhi ta'otora'a tau poto, te tahi tauturu i te pae o te manava 'e i te pae o te 'ohipa.

Pīra'e

- te pū o te hau
- te fare vahine

Pape'ete

- te fare « Bon Samaritain »
- te pū Te Arata
- te pū « La Samaritaine »

Māhina

- te pū o te mau tamari'i 'aru'aru Maniniaura o tē fa'ari'i i te mau metua vahine 'āpī 'e 'ua hapū, mai te 13 i te 21 ra'a o te matahiti

'Ei fa'ahopera'a i teie mau pū

CIDFF

Pū ha'amāramaramara'a i ni'a i te ti'ara'a o te mau vāhine 'e te mau 'utuāfare e vai ra i Pīra'e.

Te amo nei 'oia i te tahi tuha'a rahi ma te 'āpītira'a e te mau ta'ata i rave-'ino-hia ma te hōro'ara'a i te tahi tauturu :

- I te pae o te ture,
- I te pae tōtiare,
- I te pae o te mau parau e tītauhia e te mau pū a te hau

Tauturu a te Hau Fenua

Te tauturu papū nei te fa'aterera'a o te Hau Fenua i te parau o te faufa'a nō te paturura'a i tā rātou mau tāpura 'ohipa, 'ia rave maoro noa atu ā rātou :

Tauturu moni rau pāturu-ato'a- hia mai e te hau farāni 'e te mau 'oire

Tē tu'ura'a i roto i tō rātou rima i te tahi mau patura'a

'Āpe'era'a i teie mau pū i te pae ha'api'ira'a, tōtiare 'e tauturura'a manava

E'ita teie mau fa'annahora'a e vai noa i ni'a i te tu'ura'a rū i teie mau ta'ata rave-'ino-hia i roto i te tahi vāhi e pāroruhia ai rātou :

Te pūpū ato'a ra teie mau pū i te tahi mau arata'ira'a nō tē 'āpe'e pae ha'api'ira'a, tauturu manava i roto i te tahi mana'o tauturura'a ia rātou nō te patu-fa'ahou-ra'a ia rātou, ho'i- fa'ahou-ra'a mai i roto i te tahi orara'a au maita'i nō te ti'amāra'a o te mau vāhine e tā rātou mau tamari'i.

Fa'aara, fa'aferuri, fa'a'ohipa

‘Ua riro te ‘arora’a i te mau rave-‘ino-ra’a i roto i te mau ‘utuāfare, i te ‘ā’anora’a o te aura’a, ‘ei ‘avei’a mātāmua roa o te tahi arata’ira’a poritita. I Pōrīnetia Farāni, tei ni’a roa te fāito o te mau rave-‘ino-ra’a i roto i te hō’ē ‘ā’ati. ‘Ua fa’aoti te Hau Fenua ‘e te Hau Farāni i tē ha’apa’ari i te pānurura’a o te mau ta’ata i rave-‘ino-hia nā roto i te natira’a i te hō’ē fa’anahora’a e ‘āmui te mana fa’atere ha’avāra’a, te mau tā’atira’a, te mau pū ‘ohipa tōtiare, te mana fa’atere mūto’i, te mau fare ha’api’ira’a, te mau ve’a ha’apuroro parau ‘āpī. ‘Ua niuhia teie turu-hō’ē-ra’a i ni’a i te tahi mau rēnira’a fa’ahope.

‘Ua fa’a’ōhiehia te ‘itera’a i te mau ‘ohipa Tīno maoti rā nā roto i te mau hoho’a ha’apurorohia i roto i te mau fare ha’api’ira’a, ‘e tae noa atu i te fa’aaineine-maita’i-ra’a-hia te feiā e rave nei i te ‘ohipa i roto i taua mau tuha’a ra (mūto’i, rave ‘ohipa ea, rave ‘ohipa tōtiare ...) e tae noa atu i te ta’ata tāta’i tahi i te fa’aarara’a i te ‘auvaha ture ‘aore rā i te tahi piha ‘ohipa ta’a’ē i te pū ‘ohipa tōtiare a te hau.

- Te ‘itehia ra i te nu’ura’a o te ‘āpora’a i te mau parau ‘āpī i roto i te ārea a te hau ‘e te ārea unuma, o tei fa’arahi atu ā te mau tino e tomo mai ra i roto i teie tuha’a fifi : tā’atira’a, vāhi fa’ari’ira’a tāmoni ‘ore, vāhi ‘ōperera’a parau ha’amāramaramara’a i te pae o te ture ‘e tē tere atu i roto i te mau motu ātea.
- Tē pānuru i te ta’ata i rave-‘ino-hia, ‘ua pāturuhia te reira e te tahi mau fa’aotira’a rahi (‘ōpani-‘eta’eta-ra’a i tē fārerei, hi’opo’ara’a ture, tāpe’ara’a i te fare tāpe’ara’a fa’ataime, tu’ura’a rū i roto i te mau pū fa’ari’ira’a, utu’a fa’arava’i) ‘e tae noa atu i te fa’aturera’a fa’atoro-ti’a-hia i ni’a i teie tumu parau fifi, mai te parau ha’avāra’a ravehia i te ha’avā nō te mau fifi ‘utuāfare, te fa’aāteara’a i te ‘āpīti ‘ino, ‘aore rā te fa’a’ohipara’a i te tauto’o-ātea-ra’a pānuru.

‘Ua niuhia teie mau fa’a’ohipara’a i roto i te tahi hi’ora’a ātea tau’ore ‘e te ‘āmuira’a a te mau mana ‘ohipa ato’a.

Te ti’ara’a mai te tōtaiete tīvira

Tē rave āmui nei te mau tā’atira’a, te mau mana fa’aroo ato’a, i te parau o te araira’a ‘e te porora’a i te parau o te hau. Te taura e tā’amu ra ia rātou ‘e te mau ‘utuāfare, te torora’a rātou i tō rātou tari’a fa’aroo pāpū ‘e te ‘imira’a i te mau rāve’a au noa.

‘Ua piahia te tahi parau faufa’a roa i ni’a i te parau o te vahine mā’ohi i te matahiti 2018 ra, ‘ōpuahia mai e te tā’atira’a o te mau vāhine, o tei ha’apāpū ē, e mea ti’a ‘ia fa’aturahia te turara’a o te vahine i roto i tōna tā’āto’ara’a. Te fa’aha’amana’ohia ra te faufa’a o te torora’a i te tari’a ‘e te pānurura’a i ni’a i te tā’āto’ara’a o te fenua i reira tātou e ti’a nei, te ha’api’i-pāpū-ra’a i te u’i ‘āpī ‘e te fa’aturara’a, te ‘aifāitora’a, ‘e te ha’amaura’a i te mau rāve’a hi’opo’a pāpū maita’i.

Te ‘itehia ra taua mau arata’ira’a ra i roto i te hi’ora’a poritita a te hau fenua, nā roto i te ha’amaura’a i te piha Tōro’a hi’opo’ara’a i mua i te parau o te mau rave-‘ino-ra’a i te mau vāhine e i roto i te mau ‘utuāfare, ‘e te ha’apa’ari-maita’i-ra’a i te mau pū fa’ari’ira’a.

⁴ Tapura arata’ira’a mā’ohi : ‘Aro i te mau rave-‘ino-ra’a i roto i te ‘ā’apiti ‘e te mau huru rave-‘ino-ra’a ‘utuāfare - p.60

Pū'ohura mana'o

Hō'ē tauto'ora'a tā'ōti'a'ore nō te turara'a o te ta'ata.

'Ua fāna'o o Pōrīnetia Farāni i teie mahana, i te hō'ē arata'ira'a māramarama maita'i, niuhia i ni'a i te pāpūra'a i te rave mana rau 'āmuira'a 'e te arata'ira'a i te mau ta'ata i rave-'ino-hia. Te ha'amaura'a i te piha Tōro'a hi'opo'ara'a i te mau rave-'ino-ra'a i te mau vāhine 'e i roto i te mau 'utuāfare, e ta'ahira'a rahi te reira. I reira e 'ite-mata-roa-hia ai te 'ohipa mau e tupu ra i te mau mahana ato'a 'e o tei tāponi-noa-hia, te ha'amāramarama-pāpū-roa-ra'a, te fāito o te terera'a o te 'ohipa 'e te fa'atitī'aifarora'a i te mau pāhonora'a rau. Teie puta iti fa'atorora'a parau o tei piahia, e ha'apāpūra'a ia o te vārua itoitō a te hau fenua nō te ravera'a i roto i te tahi tau roa, ma te tūru'i i ni'a i te mau nūmera pāpū maita'i e te pairati-'āfaro-ra'a i te va'a o te hau 'e te here.

Nā roto i teie arata'ira'a, tē hāpāpū nei te fa'aterera'a o te hau fenua ē, 'ua riro te parau o te mau rave-'ino-ra'a i roto noa i te mau 'utuāfare, ei ha'ape'ape'ara'a nō te tā'āto'ara'a : te mau mana fa'atere rau, te fa'aterera'ahau nō te atati'a, te feiā 'aravāhi, te mau 'utuāfare, te mau tā'atira'a, te mau 'oire, 'e te mau 'ētārētia ato'a. Nō te mea ho'i, 'ua 'āpe'e ato'a mai te hau Farāni mai roto mai i te mau mana fa'atere ha'avāra'a, i roto i te parau o te pairati-'āmui-ra'a i te 'avei'a, e tae noa atu i te mau nūmera tāna e tā'ita'i mai ra, te fa'ahoho'ara'a ia o taua rave-'āmui-ra'a o nā hau e piti. Pārurura'a i te mau vāhine e te mau tamari'i, ārai i te mau rave-'ino-ra'a, hapāpūra'a i te ti'ara'a ta'ata tāta'itahi, 'ua riro te reira 'ei fā faufa'a roa 'ia ora tāta'itahi te mā'ohi i roto i te hō'ē fenua hau, o tei 'i i te fa'aturara'a 'e te autaea'era'a.

Te tu'ura'ahia nā te fa'aterera'a fenua i te 'arora'a i te peu rave-'ino-ra'a i te mau vāhine e i roto i te mau 'utuāfare ei pū o tāna reini poritita tōtiare, 'ua riro te reira 'ei tāpa'o poritita pūai, 'e te reira, i roto i te tau : pārurura'a i te ta'ata rave-'ino-hia, araira'a i te mau rave-'ino-ra'a, te tau'i hōhonura'a i te mau peu. Te tāpura i te parau o te turara'a o te ta'ata tāta'itahi – fa'atura i te ta'ata – te 'avei'a ia te reira o teie 'ōpuara'a.

Te piha hi'opo'ara'a i te mau rave-'ino-ra'a i te mau vāhine e i roto i te mau 'utuāfare, hō'ē ia tāpao rahi mātāmua roa te reira : rāve'a nō te fa'a'ohipa-pāpū-ra'a i te mau 'ite o tei roa'a mai i roto i te tau, niura'a i te poritita 'eta'eta maita'i, hōro'ara'a i te mau pāhonora'a tīa'i-maoro-hia 'e te hō'ē hina'aro 'āmui e nu'u i mua.

Nō te reira, te nu'u marū noa ra o Pōrīnetia Farāni i ni'a te 'ē'a o te hō'ē tōtaiete 'aifāito maita'i, pāruru pūai 'e te autae'ae i reira te parau o te ti'amāra'a, te 'aifāitora'a, te autaea'era'a, te fa'ahanahana, te turara'a o te tāne e te vahine e riro ai 'ei hoho'a orara'a maita'i roa.

Te rave-'ino-ra'a a te mau tane : E aha taua 'ohipa rā ?

Te rave-'ino-ra'a i te mau vāhine

Te fa'aū nei te mau vāhine i te mau huru rave-'ino-ra'a ato'a i roto i te roara'a o tō rātou orara'a. Te fa'a'itehia mai ra e te mau mā'imira'a hōhonu i te ao tā'ātoa ē, tē huti marū-noa-hia ra rātou i roto i te 'ōpape o te fa'atura-'ore-ra'a, haere maoro noa atu ai i roto i te ha'apohera'a.

Tē fa'atītī nei te mau tane i ni'a ia rātou nā roto i te ha'afaufa'a'orera'a o tā rātou i ora mai paha, 'aore rā e peu tumu iho ā paha i te fa'afāito-'ore-ra'a i te tane 'e te vahine, e rave-tāmau-hia ai te reira i roto i te mau 'utuāfare e te mau 'ā'ati.

Tē tūru'i-tāmau-hia ra te parau o te rave-'ino-ra'a i te mau vāhine i ni'a iho i te tahi huru ferurira'a hō'ē e orahia ra e te mau tane e te mau vāhine. Mea tano 'ia tātara-hu'ahu'a-hia te reira mai te tahi peu tumu e fa'a'ere ra i te mau vāhine i tō rātou ti'ara'a tumu tāta'itahi. Te mau tamari'i o tei 'ite i te rave-'ino-ra'a-hia tō rātou mau metua vāhine 'e i ni'a i te mau vāhine o te 'utuāfare, mai te mea 'ato'a rā ē, o rātou terā e rave-'ino-hia ra. 'Ua riro roa te rave-'ino-ra'a 'ei huru orara'a mātauhia e rātou.

Te mau hope'ara'a i ni'a i te tino

Nā te mau tano rima i ni'a i te tino e vaiiho te mau tāpa'o teiaha 'e 'ua rau te huru o te mau tāpa'o. 'Ua rahi te mau vāhine o tei tītiro-roa-hia i ni'a i tō rātou tino te mau tāpa'o e 'ore e mā fa'ahou 'e i ni'a i te mau 'arapo'a i 'ū'umi-ato'a-hia.

Iti roa te pūai o tō rātou tino, huma-roa-hia te tahi, fa'aitera'a te teimaha o te 'ohipa i orahia mai e rātou.

Nehenehe ato'a e haere roa i te pohe-roa-ra'a.

Te mau tāpa'o i roto roa i te roro

Nō te mea, 'ua ri'ari'a roa te mau vāhine i te pohe-roa-ra'a, 'ua tupu atu ra te tahi mau fifi i roto i te roro 'e te manava. E vai tāmau teie mau humorora'a e 'āva'e atu, e matahiti atu, 'e, i te roara'a o te orara'a.

Haere roa teie mau humorora'a nā roto i te ta'oto-'ore-fa'ahou, te ri'ari'a haere-noa-ra'a, te fa'aāteara'a i te tahi orara'a hau e au noa.

Te rave-'ino-ra'a a te mau tāne : E aha taua 'ohipa rā ?

Te fa'a'orera'a ti'amā : te vaira'a o te vahine

'Ua 'ore roa te ferurira'a ti'amā o te hō'ē vahine o tei rave-'ino-hia 'e tei raro a'e roa 'ōna i te fa'aterera'a a te ta'ata e rave 'ino nei iāna. 'Ua hutihuti noa tō na ferurira'a i roto i te here 'e te taiā. 'Aita e rāve'a 'oia e ti'amā ai i mua i teie mau rave-'ino-ra'a tino 'e roro.

'Ua riro te fa'atitira'a mai te tahi 'ohipa tupu tau 'ore noa. Te ha'amatarā'a, 'aita atu ai ia. Haere mai i muri iho te pāto'ira'a, te fa'atitorā'a mana'o tātama'i, te fa'ahaeha'ara'a 'e te 'ōpanira'a i roto i te hō'ē ferurira'a here ta'a'ē roa. Haere mai ai te taparahira'a 'e te horora'a i mua i te mūto'i 'aore rā te tiripuna. Ho'i mai ia te ta'ata rave 'ino nō tē tātarahapa 'aore rā nō tē fa'ari'ari'a i te ha'apohera'a iāna. E au atu ra ē, 'ōna tei rave-'ino-hia, e huri te hape i ni'a i te vahine rave-'ino-hia. E 'imi 'oia i te mau rāve'a ato'a nō te ho'i-fa'ahou-ra'a i roto i tō rāua orara'a i muta'a ra. Ma te poro'i ē, e'ita e tupu fa'ahou. Ha'amata 'āpī fa'ahou 'e nā reira noa atu ai ...

Te mana ha'avī : te huru o te tāne

E ha'amau te mau tāne i te tahi huru fa'anahora'a ferurira'a nō te fa'a'ore marū-noa-ra'a i te hīro'a o te vahine, 'ia 'ore 'ōna e 'imi fa'ahou i te mau rāve'a nō te pāto'i. I reira te tāne rave 'ohipa 'ino e fa'ari'ari'a ai, moemoe ai, fa'aha'amā ai, i roto i te 'ōpuara'a e tu'u i te vahine i raro a'e iāna i roto i tōna orara'a o te mau mahana ato'a. Mea pāpū maita'i te ferurira'a 'ohipa 'ino a te tāne ma te rave tāmau i te mau 'ohipa 'ino, i ni'a i te tino 'e te manava ...

Te fa'ahepo-tāmau-ra'a a te tāne rave 'ohipa 'ino i ni'a i tāna vahine, e 'itehia nā roto i te ha'avira'a nō te mau 'ohipa ato'a o te orara'a a te vahine : te 'ahura'a, te mau fa'anehenehera'a hoho'a mata, te mau tereterera'a, tōna mau hoa tā na e fārerei, te mau hora ravera'a 'ohipa, te mau huru ha'amāu'ara'a moni, te huru a'ora'a tamari'i.

E'ere roa atu te reira mai te tahi pe'ape'a 'utuāfare, e rave-'ino-ra'a tōtiare rā. Mea tano e hi'ohia te reira mai te tahi huru tūmā-roa-ra'a i te hīro'a ta'ata, mai te 'ōpani-roa-ra'a i tē haere e ho'i mai ai.

MINISTÈRE
DE LA JUSTICE
*Liberté
Égalité
Fraternité*

Te tua'ā'ai o te mau ture

'Ua tauihia te pi'ira'a o te mau ture 'ia au i te arara'a o te hīro'a i mua i teie mau 'ati.

20 TURE NŌ TE 4 NŌ 'ĒPERĒRA

06 Fa'auto'ara'a i te mau rave-'ino-ra'a i roto i te 'ā'ati.

20 TURE NŌ TE 3 NŌ 'ĀTETE

18 'Aro i te mau rave-'ino-ra'a i roto i te orara'a 'āpeni.

20 TURE NŌ TE 9 NŌ TIURAI

10 Rave-'ino-ra'a i ni'a i te mau vāhine e i roto i te orara'a 'ā'ati.

20 TURE NŌ TE 4 NŌ 'ĀTETE

14 'Aifāitora'a mau i rotopū i te mau vāhine e te mau tāne.

20 TURE NŌ TE 28 NŌ TĪTEMA

19 'Aro i te mau rave-'ino-ra'a i roto roa i te 'utuāfare.

20 TURE NŌ TE 30 NŌ TIURA

20 Pāruru te mau tā'ata rave-'ino-hia e tō rātou mau hoa ha'aipoipo.

TURE NŌ TE 28 NŌ FEPUARE

20 Tauturu tā'ōti'a'ore i roto i te tau nō te mau tā'ata rave-'ino-hia e tō rātou mau hoa ha'aipoipo.

20 TURE NŌ TE 13 NŌ TIUNU

24 Ture ta'a'ē a te ha'avā hara 'utuāfare nō te pāruru i taua iho taima ra.

E aha te parau a te mā'imira'a ?

**«te parau nō te orara'a 'ā'ati i Pōrīnetia Farāni,
mea ta'a'ē mau e mea pūai te parau o te pohehae»**

'Ua 'ite teie ta'ata mā'imi ē, mea ta'a'ē mau te parau o te mau rave-'ino-ra'a i roto i te mau 'utuāfare i Pōrīnetia. Nā roto i tāna mau tītorotorora'a, 'ua 'ite 'oia e, 'ua 'āmui te mau rave-'ino-ra'a i ni'a i te tino, te manava 'e te orara'a 'āpeni : te ha'api'i-marū-noa-ra'a i te mau 'ite i mua i te parau o te rave-'ino-ra'a 'e te fa'a'ohipara'a honoāu'i ; te fāito te'ote'o o te mau tāne. Nō na, 'ua mau roa te tahi orara'a fa'arava'ira'a i roto i te 'ohipa 'ino, tūra'i-noa-hia ai te mau ta'ata rave-'ino i roto i te tahi 'ōpape, raro a'e i te hi'ora'a a te 'utuāfare natihia e te orara'a 'āmui.

Tē 'ōpani ra 'oia i tōna ferurira'a ma te ha'apāpū 'ua riro te rave-'ino-ra'a i roto i te mau 'utuāfare mai te tahi peu tumu roa i roto i te mau 'utuāfare 'e te mau 'ā'ati, 'āmui mai ai te tauira'a o te ti'ara'a tāne i roto i nā matahiti e 30 o tei orahia mai.

Loïs Bastide

‘Ōrometua ha'api'i i te fare ha'api'ira'a tuatoru nō Pōrīnetia Farāni

« Te mau rave 'ino i roto i te mau 'utuāfare i Pōrīnetia – tomo, ora e haere atu i rāpae i te rave-'ino-ra'a » 2020

**« 'Ua riro te parau o te māmūra'a 'e te fa'a'ite-'ore-ra'a i te tahi
'ohipa 'itehia i rāpae atu ia Pōrīnetia, terā rā, tē fa'a'ohipa ra
te mau ta'ata rave 'ino i te mau 'ohipa o ta rātou i 'ite i roto ia
Pātitifā, nō te fa'ati'a i tā rātou mau 'ohipa 'ino»**

'Ua 'ite teie vahine mā'imi ē, te parau tapu o te pi'ora'a i te mata 'e te māmūra'a i riro ai teie mau fifi i te 'ū'ana-roa-ra'a. 'Ua hi'opo'a mata'i 'oia i te orara'a o te tahi mau vāhine, 'e 'ua 'ite pāpū 'oia i teie mahana, te fāito teiaha o te tāpōra'a mata i roto i te mau 'utuāfare, e tā'ōti'a ra i te parau o tōna ti'amāra'a i roto i te orara'a. Nō reira, te hope'ara'a o tāna mau mā'imira'a, te mana ia o te fāriu-'ē-ra'a o te mata i roto i te mau 'utuāfare iho, e hōro'a mai ia i te 'ite 'e te 'ite'orera'a o teie mau 'ohipa 'ino.

Fa'aea ato'a tātou i te tu'u i te parau o te peu tumu mātauhia, hō'ē ā huru i te fenua nei mai tō te ao tā'ato'a.

Lucile Hervouet

‘Ōrometua ha'api'i i te fare ha'api'ira'a tuatoru nō Pōrīnetia Farāni

« O vai au nō te ha'avā ? » 2022

E aha te 'ohipa a te 'auvaha ture ?

Te mau rēni rahi o te arata'ira'a 'ohipa a te piha 'auvaha ture nō Pape'ete i mua i te parau o te rave-'ino-ra'a i te mau vāhine

'Ua riro te 'arora'a i te mau rave-'ino-ra'a i roto i te mau 'utuāfare e i ni'a i te mau vāhine iho ā ra, e fā mātāmua roa nō te arata'ira'a a te piha 'auvahara'a ture nō Pape'ete. Teie huru arata'ira'a 'ohipa ta'a'ē mau, e ha'amata 'oia i te taime mau e ha'amatahia ai te mau tītorotorora'a e te rurura'a i te mau toru 'āva'e ato'a i te hō'ē tōmite 'ohipa pi'ihia « AGIR » e fa'ari'i ra i te mau mūto'i Farāni, te piha 'auvaha ture 'e te tā'atira'a e tauturu ra i te mau ta'ata rave-'ino-hia. Nā teie tōmite ta'a'ē e arata'i ra i te mau fa'a'ohipara'a ato'a e ti'a'au ra te parau o te rave-'ino-ra'a i roto i te hō'ē 'ā'ati, e tuatāpapahia ra e te mau pū fare mūto'i Farāni.

Te rahira'a o te mau tuatāpapara'a o tei ravehia i roto i te mau matahiti 2023–2024

163

Tetepa - 'Ātopa 2023
rurura'a a te tōmite AGIR
nō te 28 nō 'Ātopa 2024

153

Novema - Tītema 2023
rurura'a a te tōmite AGIR
nō te 16 nō Mē 2024.

185

Tēnuare - Fepuare 2024
rurura'a a te tōmite AGIR
nō te 18 nō Tetepa 2024

145

Māti - 'Ēperēra 2024
rurura'a a te tōmite AGIR
nō te 23 nō 'Ātopa 2024

'Ia oti te mau tītorotorora'a, e fa'a'ohipa te piha 'auvahara'a ture nō Pape'ete i te mau pāhonora'a ato'a e vai ra i roto i tōna rima nō te fa'autu'a e nō te arai ato'a 'ia 'ore 'ia tupu fa'ahou.

400 tino rave 'ohipa ino i roto i tō rātou mau 'utuāfare o tei pārahi i te mau **ha'api'ira'a uta'airi e o tei ha'amāramaramahia** i ni'a i te mau rāve'a tano 'ia 'ore rātou e tāpiti fa'ahou i te ravera'a i teie mau 'ohipa 'ino i roto i tō rātou mau 'utuāfare e i ni'a i tā rātou vahine.

Hō'ē ā huru i roto i te mau motu ātea 'e i ni'a i te mau taure'are'a e rave ato'a nei i teie mau 'ohipa 'ino.

'Ia horo-ana'e-hia, e tapā'o 'ia tē hina'aro ra te piha 'auvaha ture i te fa'aātea teie mau ta'ata 'ohipa 'ino e te pānurura'a i te mau ta'ata rave-'ino-hia.

Te fa'aāteara'a i te mero 'ā'ati e rave 'inō, terā te 'ōpuara'a mātāmua roa. E fāna'o ato'a 'oia i te hō'ē tauturu tōtiare 'e manava nō te ārai i te tāpiti-fa'ahou-ra'a i te rave-'ino-ra'a.

Nā te teimaha o te rave-'ino-ra'a e fa'aoti i te tītura'a a te 'auvaha ture 'ia ti'a i reira-ra'a-ra te ta'ata i rave 'ino, nō tē tāpe'a iāna i te fare tāpe'ara'a.

Hō'ē i ni'a i te toru o te mau ha'avāra'a rū i Pape'ete, e rave-'ino-ra'a i te āpiti.

I roto i te mau motu ātea ia Pape'ete, 'ua fa'aau te 'auvaha ture 'e tae noa atu i te mau hōtera 'utuāfare, i te hō'ē fa'anahora'a nō tē fa'ari'i rū i te mau vāhine i rave-'ino-hia.

I muri mai i te mau ha'avāra'a, e ara te fa'aterera'a o te fare tāpe'ara'a 'ia fa'atura te ta'ata rave 'ino i tō na 'āpiti, mai te peu 'ua 'ōpanihia 'oia 'ia hono i te 'āpiti tā na i rave 'ino 'aore rā, 'ia ti'a atu i tō na nohora'a. E fa'anaho ato'a te Piha Tōro'a a te Fare tāpe'ara'a e ha'apa'o nei i te fa'aōra'a tōtiare 'e te tau hi'opo'ara'a i te mau tauturura'a 'āmui 'e, e tono atu i te mau ta'ata i fa'autu'ahia i roto i te mau pupu 'āpara'ura'a.

Ua ha'amauhia i roto i te piha 'auvaha ture, i te hō'ē pū VIF i reira e vai ai te tahi mau ti'a nō te ture e ha'a nei nō tē 'aro i te mau rave-'ino-ra'a i roto i te 'utuāfare. E 'āpe'e 'oia i te mau hi'opo'ara'a tāta'i tahi a te mau ta'ata i rave-'ino-hia (EVVI) 'e te mau tītorotorora'a tōtiare nō te pāru i te mau ta'ata 'ati rahi nā roto i te hōro'ara'a i te hō'ē niuniu ta'a'ē (ES TGD)

EVVI

61

i te matahiti 2024

31

i nā ono 'āva'e mātāmua nō 2025

ES TGD

119

e tai'o nei e :

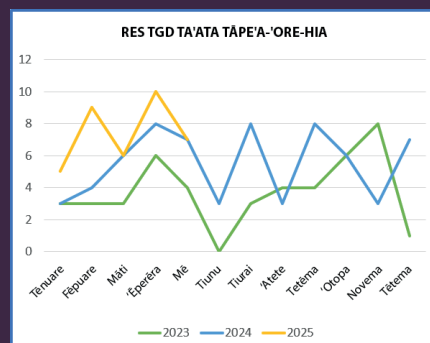
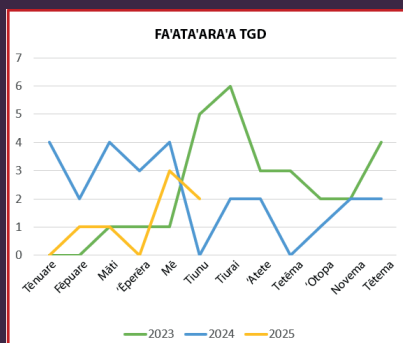
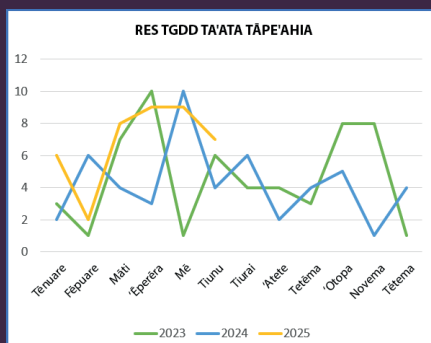
54 ta'ata tei mau i te fare tāpe'ara'a 'e, e 65 ta'ata tei mahiti i te matahiti 2024

84 e tai'o nei e :

41 ta'ata i mau i te fare tāpe'ara'a 'e, e 43 ta'ata i mahiti

Tei nā roto i teie rāve'a e 'ite-pāpū-hia ai te mau ti'ara'a i reira mea tano 'ia hōro'a i te hō'ē niuniu parauparau fifi 'ati (TGD).

NU'URA'A O TE MAU HORORA'A I MUA I TE TIRIPUNA TGD 2023-2025

Te tiripuna fa'autu'a nō Pape'ete

'Ua riro te tiripuna fa'autu'a 'ei mana hau tiripuna nō te fāito mātāmua. Te hara e ha'avāhia i reira, te mau hara ia i ravehia e te tahi ta'ata ti'amā, 'aore rā ti'amā 'ore, o te 'ōpani-'eta'eta-hia e te ture nō te ha'ape'ape'ara'a o tā rātou i fa'atupu i roto i te orara'a tōtaiete.

E ha'avā teie tiripuna i te mau hara 'ōfati ture.

Toru fāito 'ōfatira'a ture

O vai te mau ha'avā i roto i teie tiripuna

Tau 'ōti'a 'ore

E tae atu e
10 matahiti
tāpe'ara'a

Utu'a tā'ōti'a 'ore : te mau hara teiaha (pohe)

hā'avāhia e te tiripuna hara rahi, ma te fa'autu'a haere roa i te maura'a fare tāpe'ara'a tā'ōti'a 'ore.

Utu'a i rae'ahia e 10 matahiti tāpe'ara'a : te mau hara teiaha

ha'avāhia e te tiripuna fa'autu'a.

Utu'a moni

te mau hara 'ōfatira'a ture huru marū ri'i 'e te utu'a, te 'aufaura'a i te tahi tino moni.

E toru ha'avā e ti'a ra i roto i teie tiripuna fa'autu'a :

- Hō'ē peretiteni 'e, e piti mono. E ti'a ato'a i teie peretiteni 'ia ha'avā 'oia ana'e.
- Nā te auvaha ture o te Rēpūpirīta e ti'a nō te faufa'a o te tōtaiete.
- E ti'a i te ta'ata e parihia 'ia tauturuhia e te hō'ē pārruru. E ti'a ato'a i te ta'ata rave-'ino-hia 'ia ani i te tahi tino moni 'e te hō'ē pārruru.

E aha te hō'ē tumu fa'ateiahahia

Te mau fa'autu'ara'a e ravehia nā te tiripuna

- Te fa'a'ohipara'a i te tahi mauiaha ha'apēpē 'aore rā ha'apohe
- Te huru ta'ata rave 'ino
- Te inura'a 'ava e te fa'a'ohipara'a i te rā'au fa'ata'ero
- Te ti'ara'a ta'ata rave-'ino-hia : vahine fa'aipoipo, vahine 'āpiti, tamari'i
- Te mana'o paruparu o te ta'ata rave-'ino-hia : tamari'i, vahine hapū, ti'ara'a huma.

- Te mau ha'avāra'a tumu : maura'a i te fare tāpe'ara'a (pāpū 'aore rā e te hō'ē utu'a tāhono'a), utu'a moni, utu'a rave 'ohipa nō te tā'ato'ara'a (TIG).
- Te mau ha'avāra'a fa'arava'i : 'ōpanira'a i tē fārerei i te ta'ata rave-'ino-hia, fa'ahepora'a i tē rapa'āu, fa'ahepora'a i te haere i te ha'api'ira'a amora'a uta'a nō tē ārai 'e tē 'aro i te mau rave-'ino-ra'a i roto i te 'ā'ati 'e tatitino.

Te tiripuna fa'autu'a nō Pape'ete

Nō te taime mātāmua roa i Pōrīnetia Farāni, e ha'apurara te mana atati'a i te mau ha'avāra'a ato'a i ni'a i te mau rave-'ino-ra'a i te mau vāhine.

2 500

ha'avāra'a i hi'opo'ahia

12

āva'e parau nō roto mai
te mau piha ha'avāra'a

30

tumu parau ta'a'ē o
tei hi'opo'ahia i roto
i te mau ha'avāra'a
tāta'itahi

Nō te aha e tai'ohia ai ?

🔊 'Ite maita'i i te huru o teie mau rave-'ino-ra'a i tō tātou nei fenua

🔊 Fa'atanora'a i te mau pāhonora'a ture

🔊 Ha'api'i maita'i a'e

Te tapē'ara'a i te fare
tapē'ara'a

Te mau utu'a moni

Te fa'ahepora'a i tē rapa'āu

Te ha'api'ira'a amora'a
uta'a nō te rave-'ino-ra'a i
roto i te 'ā'ati

Te ha'api'ira'a fa'aferurira'a i te
'aifāitora'a vahine-tāne

Te fa'aho'onara'a i te tino
moni i te tā'ata rave-'ino-
hia

TE MAU HEPETOMA TĀTA'ITAHĪ

I TE TIRIPUNA FA'AUTU'ARA'A NŌ PAPE'ETE

Tē fa'a'ite nei te mau vāhine i te mau 'ohipa 'ino o ta rātou i ora mai i roto i tō rātou 'utuāfare.
E pō'ara, e tano rima, e ū'umira'a, e fa'ari'ari'ara'a e te tipi.
I te tahi mau taime, e rave-'ino-ra'a i te taime a hapū ai rātou.
I re rahira'a o te taime, tei mua i te mata o te mau tamarī'i.

I te roara'a e hō'ē matahiti, 'ua hi'opo'a 'e 'ua tuatāpapa mātou i te mau ha'avāra'a.

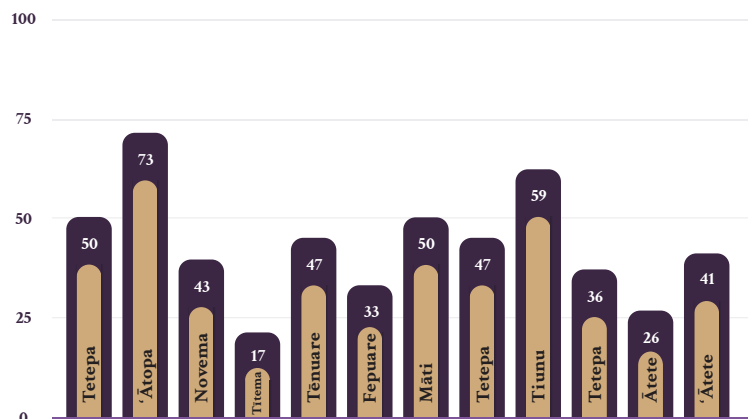
Hō'ē fāito nūmera rahi o te mau rave-
'ino-ra'a i roto i te 'utuāfare, i mua i te
fare ha'avāra'a.

522

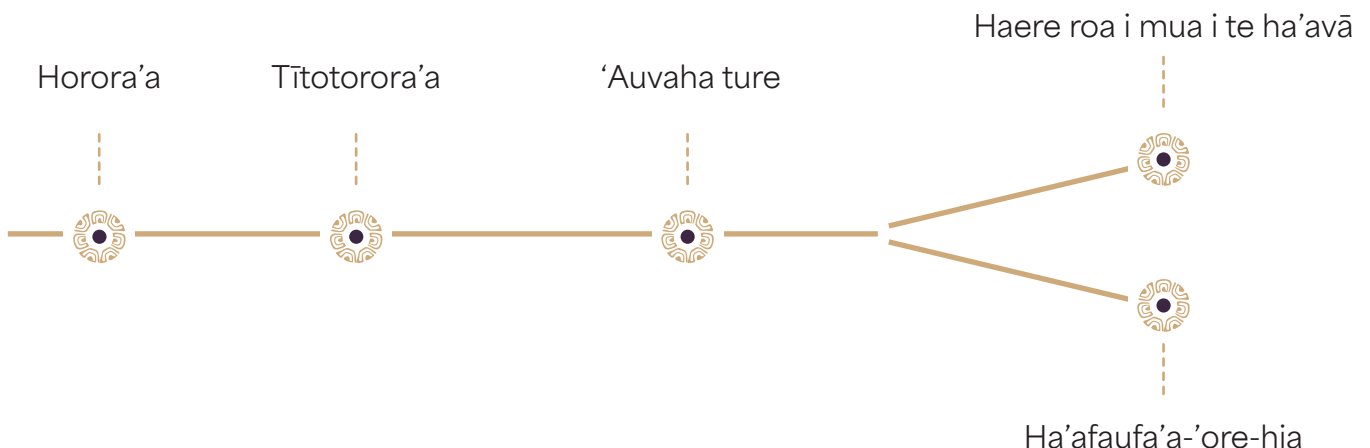
HA'AVĀRA'A I RAVEHIA
NĀ TE TIRIPUNA

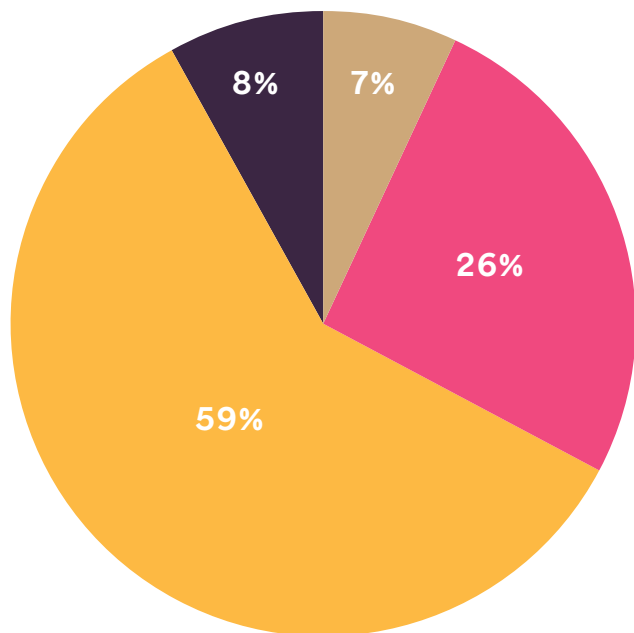
fa'autu'ara'a nō Pape'ete
i te hō'ē matahiti

Hō'ē 'ohipa ha'avāra'a tāmau

te terera'a o te 'ohipa i mua i te fare ha'avāra'a

135
tī'ara'a rū i mua
i te ha'avā

39
i ha'avāhia e toru
tino ha'avā

43
o tei fa'ari'i 'e 'ua
hape iho ā rātou

305
i ha'avāhia e hō'ē
ana'e tino ha'avā

496 vāhine

O tei fa'a'ite i mua i te tiripuna i te mau rave-'ino-ra'a o tei ravehia i ni'a ia rātou nā te mau tāne.

41 i roto i te hō'ē 'āva'e

**Hau i te hō'ē vahine mā'ohi
i te mahana hō'ē**

Te mau tino vahine 'ino roa i te rave-'ino-ra'a-hia

13%

45%
'Aita i haere roa
i te fa'aeara'a
'ohipa

E parau fa'aeara'a
'ohipa hau i te 8
mahana

42%
E parau fa'aeara'a
'ohipa i raro mai i te
8 mahana

Hi'ora'a

12 mahana

ati te ivi 'ao'ao nā roto
i te tano rima

20 mahana

fati te mōmoa rima nā roto
i te tāvirira'ahia

60 mahana

fati te ta'a nā roto
i te tūpa'ira'ahia e te 'ōpa'a

E tūpa'i te mau tātane i te mau vahine

Tā rātou iho vahine **88%**

Tō rātou metua vahine **6%**

Tā rātou tamahine **6%**

**'e, e tai'ohia 76 % tei raro te
fāito matahiti i te 15 matahiti**

E teie ato'a ho'i:

- Ha'amata'ura'a i te ha'apohe
- Māfera
- Ha'apuroro i te mau hoho'a faufau
- Vāvāhi i te mau tauiha'a
- Fa'ao'ō'o tāmāu

E tāpiti fa'ahou te mau tātane

31%
tāpitira'a

4%
te mau rave-
'ino-ra'a mātau

I te taime 'a rave 'ino ai te mau tātane,

I roto e **8%** o te taime,
**'ua fa'a'ohipa i te
mauiha'a ha'apohe**

I roto e **12%** o te taime,
'ua inu i te 'ava

‘Ua fa’autu’ahia **97%** o te mau tāne nā te
tiripuna fa’autu’ara’a. E **37 matahiti**
te fāito rōpū.

51%

fa’autu’ara’a i raro
mai i te 1 matahiti.

48%

fa’autu’ara’a mai te
1 ‘e tae atu i te 5
matahiti

1%

fa’autu’ara’a hau
i te 5 matahiti

Te mau utu’a hau e hōro’ahia

- ‘Ōpani ‘ia hono i te ta’ata i rave-’ino-hia
- ‘Ōpani ‘ia tae atu i te fare a te ta’ata i rave-’ino-hia
- ‘Ōpani ‘ia tae atu i te vāhi ravera’a ‘ohipa a te ta’ata i rave-’ino-hia
- Fa’ahepora’a ‘ia rave i te ‘ohipa
- Fa’ahepora’a ‘ia rapa’āu
- ‘Iritira’a i te mana metua
- ‘Ōpani ‘ia tāpe’a i te hō’ē mauha’a ha’apohe

Te mau tau ha’apa’arira’a

- Te tau ha’apa’arira’a nō te ha’aferuri i te mau fifi o te fa’a’ohipara’a i te mau rā’au ta’ero
- Te tau ha’apa’arira’a nō te uta’airi a te metua
- Te tau ha’apa’arira’a nō te amora’a uta’airi nō te āraira’a ‘e te ‘arora’a i te mau rave-’ino-ra’a i roto i te ‘ā’apiti ‘e te hi’o-’ino-ra’a i te vahine
- Te tau ha’apa’arira’a nō te ‘aro i te hi’o-’ino-ra’a i te vahine ‘e te ha’aferurira’a i te ‘aifāito i rotopū i te mau vāhine ‘e te mau tāne.

MINISTÈRE
DE LA JUSTICE
Liberté
Égalité
Fraternité

Tahiti 'e te mau motu

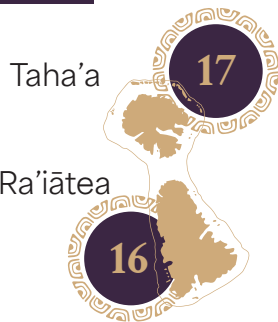
Te vai nei te rave-'ino-ra'a i roto i nā ta'amotu e pae nō Pōrīnetia Farāni. E ha'afifi te ātea 'e te fa'aāteara'a i te fa'ahitira'a i te parau a te mau vāhine, o tē ti'a i te turuhia e te Tōmite Fāna'o i te Ti'ara'a.

E ha'avāhia teie mau rave-'ino-ra'a mai teie te huru :

- nā tuha'a fa'ata'ahia e toru a te tiripuna horora'a mātāmua :
 - Ra'iātea (Raromata'i)
 - Nuku hiva (Fenua 'Enāta)
 - Tuamotu / Ma'areva / Tuha'a pae
- i reira te mau ha'avā e vai tāmāu ai.
- te mau ha'avāra'a i rāpae i te tiripuna fa'anahohia i roto i te mau motu, te tahi i muri i te tahi, 'ia 'ōhie i te hui'atira ātea, e haere ato'a i mua i te ha'avā ma te 'ore e amo i te mau hamāu'ara'a nō te tere atu i Tahiti.

Rahira'a ha'avāra'a

Tōtaiete

Tuha'a pae

Fenua 'Enāta

Tuamotu

Ma'areva

Te hara ha'apohe i te mau vāhine

Te ha'apohera'a vahine

O te ha'apohe-roa-ra'a i te hō'ē vahine (vahine fa'aipoipo, 'āpiti, hoa, metua vahine, metua vahine fēti'i, māmā rū'au) nā te hō'ē tāne o tei fa'aoti e rave 'aore rā e rave-'ore i te orara'a, nō te fa'a'ite i te mana pūai o te tāne, tōna mana fa'atere i te 'utuāfare i roto i te mau mahana ato'a.

'Ua riro te reira ha'apohera'a mai te hō'ē fatura'a tino.

Tei roto te ha'apohera'avahine i te vaitāmaura'a o te rave-'ino-ra'a pae faufa'a, tino, terera'a 'ohipa, manava 'e 'aore rā te orara'a 'āpeni, 'e, i roto ato'a i te tahi uru-ra'a-hia nō te pohehae ānei 'aore rā nō te fa'ari'i 'ore i te ta'ara'a.

Te hiti-mātāmua-ra'a mai teie ta'o i te matahiti 2019, i reira teie tumu parau i te tomo marū noa ra'a i mua i te māramarama o te nuna'a e te ao.

'Ua fa'atau māite te hitira'a o teie ta'o, mai te matahiti 2019, i te pu'e ta'o mātauhia, tōtiare 'e rāve'a tūreia. 'Ua fa'ati'a 'oia e fa'a'ite i te mau parau mai te «pe'ape'a here» 'aore rā te «hara ha'apohe mateono», o tei tā'ati i te here 'e te pohe i roto i te hō'ē ha'afau'a-'ore-ra'a rahi.

Te ha'apohe-onono-ra'a

Te tupu nei te mau hara ha'apohe vahine i roto i te hō'ē 'āhitahitara'a rahi a te tāne rave 'ohipa 'ino o tē 'ore e hina'aro noa e ha'apohe, o tē hina'aro rā e tū'ino roa i te tino o tei rave-'ino-hia.

E fa'a'ite te mau hi'opo'ara'a taote mā'imi parau mau, e vai nei te mau tāpa'o ta'a 'ē e 'ite-pinepine-hia i nī'a i te mau tino pohe a te mau vāhine :

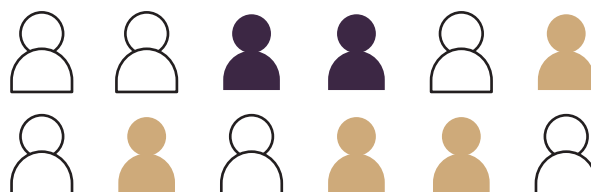
- **Rahira'a o te mau tūpa'ira'a.** Tei mua atu ā te 'āhitahitara'a o tei nāva'i nō tē ha'apohe. E'ere hō'ē (1) pātiara'a tipī, e piti 'ahuru (20) rā ; te hina'aro tumu, 'eiaha teie tino e fa'ahina'aro-fa'ahou-hia ;
- **Rau o te mau rāve'a fa'a'ohipahia.** 'Ua rau i te mau rāve'a rave-'ino-ra'a e fa'a'ohipahia nō te ha'apohe : 'ū'umira'a 'arapo'a + taora nā te ha'amāramarama + tūpa'ira'a hāmara + tāninara'a, fa'aūra'a 'e te pere'o'o + ha'aparemora'a.

E vaiho te onoonora'a i te mau tāpa'o huru rau : mutura'a, fa'ahitoatoa, pa'apa'a auahi, pāra'u, 'oti'oti, tū'inora'a, huti ta'a'ēra'a rouru.

Nā vai e ha'avā i te mau hara ha'apohe ? Te tiripuna hara rahi 3 ha'avā tāmau

6 'imiroa ha'avā mā'ohi,
mā'itihia nā roto i te huti-terero-ra'a

E mā'iti 'āmui rātou i te hara, 'ia au i tō rātou iho ti'aturira'a hōhonu i muri mai i te mau 'āpara'ura'a. E fa'aoti atu ai rātou i te utu'a.

MINISTÈRE
DE LA JUSTICE
Liberté
Égalité
Fraternité

18 tino pohe i roto i te mau 'utuāfare mā'ohi i te ārea tau e 7 matahiti ha'avāra'a hara rahi

Te hono 'ā'apiti : hō'ē fa'ati'ara'a 'ia ha'apohe

100%

o te mau ta'ata e ha'apohe, e tāne

100%

o te mau vāhine, 'ua ha'apohehia
nā tō rātou tāne

Te fare nohora'a = e vāhi ataata

80%

o te mau vāhine, 'ua ha'apohehia i tō
rātou iho fare nohora'a

**Fāito matahiti tano o te mau vāhine
i ha'apohehia**

e 39 matahiti

100%

nā tō rātou metua tāne

100%

i roto noa i te fare nohora'a

Fāito matahiti o te mau tamari'i i ha'apohehia

mai te **1** e tae atu i te **3 o te matahiti**

100%

100% nā te tahi atu mau tāne

tāne tāhito, metua tāne 'aore rā taea'e o tā rātou vahine

18 tāne ha'apohe ta'ata

Te mau tumu i fa'a'itehia

1 – Te pohehae

« 'Aita vau i hina'aro e ha'apohe iāna,
'ua hina'aro noa vau e ha'amāmū
iāna. »

« 'Ōna tei hape i te ha'amāuiiura'a
i tō'u māfatu »

« 'Aita vau i fa'ari'i 'ia here 'ōna i te
hō'ē ta'ata 'ē atu iā'u. 'Ua hina'aro noa
vau 'ia māuiui 'ōna mai iā'u, 'ia 'ite
'ōna i te māuiui tā na e fa'atupu i roto
iā'u. 'Ua 'ino roa tō'u upo'o. 'Ua ino roa
tō'u orara'a iāna. »

2 - Te tura i fa'a'inohia 'e te ha'amā

« 'Ua rave-'ino 'ōna iā'u e tōna vaha,
'ua pēpē roa vau e tāna mau parau 'e
'ua pāhono atu vau e tā'u mau tano
rima. E tūpa'i vau i tei fa'ariri iā 'u »

« Te vahine, e ta'oa e hina'arohia e
te tāne. E tītauahia te tāne 'ia hī'o i te
reira mai te hō'ē faufa'a. Terā rā, 'ua
fa'aha'amā 'ōna iā'u, 'ua taparahi, 'e
taparahi ā, e taparahi fa'ahou. 'Ua
hina'aro vau 'ia tāpiri 'ōna i tōna
vaha. »

« 'Ua 'imi 'ōna i te rāve'a 'ia tāhiti roa
vau nō te taparahi atu ai iāna. »

3 – Te mau vārua (tūpapa'u)

« 'Āhiri 'aita vau i uruhia, e'ita vau e
taparahi iāna mai terā te huru,
e pō'ara noa ia vau iāna »

« 'Ua tūpa'i noa vau i tōna hoho'a
mata, tōna mata 'e tōna pāpāri'a,
terā ana'e »

Te mau utu'a

Ta'ata rave-'ino-hia

Mea nāhea te mau tāne e ha'apohe ai ?

Nā roto i te tūpa'ira'a

80% o te mau vāhine 'ua pohe i raro a'e i te mau tūpa'ira'a a tā rātou mau tāne (tano upo'o, tu'era'a, tano rima, pō'ara, hutira'a rouru)

E te mau tauiha'a o te orara'a o te mau mahana ato'a

Tipi

'Āfata vaira'a
'ahu

Tāpū rā'au, 'iri rā'au,
'āma'a rā'au

Tāta'i piti te mau huru rave-'ino-ra'a

Tūpa'i + ha'aparemo
Tūpa'i + faura'o piti hui
Tūpa'i + ha'amoera'a i te tino

Te 'ū'umira'a 'arapo'a

E peu au-roa-hia teie nā te mau tāne, teie te hō'ē huru ha'apohera'a teimaha roa a'e i ni'a i te mau vāhine. Ataata 'e ri'ari'a, e riro 'oia 'ei rāve'a nō te ha'avivī, e riro ato'a 'ei hi'ora'a nō te 'ite e aha te 'ū'umira'a 'arapo'a e nehenehe e ha'apohe.

Tē vai ra te hō'ē tā'amura'a i roto i te 'ū'umira'a 'arapo'a 'e te **hutira'a aho**. Nā te reira e ha'afifi i te mata'i 'ia tere i roto i te horora'a mata'i 'e 'ia fa'a'i i te mau māhāhā. Te fā, te ha'apohera'a 'ia, o tē 'ōmuahia 'e te hō'ē hīhipo.

Tē vai ato'a ra te tahi tā'amura'a i roto i te 'ū'umira'a 'arapo'a 'e te **parau**. E ha'afifi 'oia 'ia parau te tā'ata i rave-'ino-hia, 'e te fā 'e te hina'aro rahi, o tē ha'amāmū iāna.

Nō te reira e 'ite-pinepine-hia i roto i te mau tātama'ira'a i reira te vahine e parau haere noa, e fa'ahepohia 'oia 'ia māmū i tōna vaha.

Te 'ū'umira'a 'arapo'a e te rima, noa atu e'ita e 'ite-'oi'oi-hia te mau tāpa'o, e ha'afifi 'oi'oi i te tino (pau te aho, hīhipo, ma'i uaua roro), haere roa atu ai i te pohera'a 'e i te mau hope'ara'a i ni'a i te au manava o te mau tā'ata i rave-'ino-hia (urupu'upu'u i muri mai i te hō'ē ri'ari'a rahi, 'aravira'a, e'ita te tā'oto e topa fa'ahou, mō'era'a mēharo).

Te 'ā'amu o te hō'ē ha'apohera'a vahine i Pōrīnetia Farāni

I te matahiti 2021 ra, 'ua fa'au'ahia te hō'ē ta'ata i te utu'a fare tāpe'ara'a tau 'ōti'a 'ore nā te tiripuna hara rahi nō Pape'ete, nō te fāito teiaha mau o te ha'apohera'a vahine i ravehia e ana.

I te hō'ē motu nō te Tuamotu, 'ua titau-manihini-hia o Ana 'e tāna tāne, o lotefa, nā te tahi mau rātere i ni'a i tō rātou pahī tau'ati nō tē ha'amāuruuru ia rāua nō tō rāua fa'ari'i-maita'i-ra'a ia rātou. 'Ua tae atu o Ana 47 matahiti 'e o lotefa e 49 matahiti. Tē 'arearea marū noa rātou 'a topa ai o Ana i roto i te miti. 'Ua parau o lotefa ē, 'ua ha'amā roa 'ōna i te huru o tāna vahine, 'e 'ua hae roa 'ōna.

'Ua rave 'ino rahi 'oia 'e te pinepine ato'a, i pohe ai o Ana :

I ni'a i te pahī tau'ati, tē ara'ara'a nei o Ana nō tōna topara'a i roto i te miti, 'a pō'ara ai o lotefa iāna. 'Ua tu'e ato'a i muri i te upo'o 'e 'ua huti i te rouru. Nō tōna ri'ari'a rahi, 'ua ani 'ōna e tā'oto i ni'a i te pahī, 'aita ra o lotefa i fa'ati'a.

I tō raua ho'ira'a atu i ni'a i te poti, 'ua tūpa'i fa'ahou lotefa ia Ana e te moto 'e te tahi 'iri rā'au. 'Ua tāviri 'ōna i tōna 'āvae nō tē ha'afati.

I ni'a i te motu, nō te pūai o te hutira'a rouru a lotefa, 'ua topa o Ana i tahatai. Tei raro noa ā 'ōna i tu'e ai o lotefa i tōna tino tā'ato'a e rave rahi taimē.

I ni'a ā i te repo, i pīha'i iho i te fare, 'ua haru fa'ahou o lotefa i te rouru o Ana a tūpa'i ai tōna upoo i ni'a i te pou fare. 'Ohi atu ra 'ōna i te hō'ē tāpū rā'au i ni'a i te repo 'e 'ua tūpa'i i nā 'āvae 'e tae atu i tōna mero vahine. Tu'e fa'ahou atu ra 'ōna i te ta'a, topa fa'ahou atu ra o Ana. Tē umunaro ra ia o Ana. Taora atu ra o lotefa i te tino o Ana i roto i te hō'ē pere'o'o pūtō nō te fa'aho'i iāna i te fare. Ani atura tāna tamaiti fēti'i e 'āfa'i ia Ana i te fare ma'i, pāto'i iho ra o lotefa ma te 'ōpani 'ia tauturuhia tāna vahine fa'aipoipo.

Haere atu ra o lotefa e ta'oto ma tē vaiiho noa ia Ana i tē pohe marū

Ravehia te tāpūra'a hi'opo'a o te tino o Ana nā te hō'ē taote o tei 'ite e rave rahi fatira'a i ni'a i te hoho'a mata, te pararira'a o te pōro mata, te mau tahera'a toto roto, te mau tāpa'o ha'avira'a 'eiaha 'ia ha'uti 'e te mau fa'ahitoatoa pānurura'a.

Te tumu mau o te pohe, o te hō'ē pēpē upo'o i muri mai i te hō'ē tū'inora'a i fa'atupu i te hō'ē moeari, 'e te hō'ē maura'a o te 'ōtu'itu'i māfatu 'e te hutira'a aho.

Nō tē pāururu iāna, 'ua parau o lotefa :

Te huru 'aita e nehenehe e tau'i o tōna ta'ia : « *Terā tō'u huru 'ia riri vau. 'Aita vau e fa'aea fa'ahou.* », « *Mai te reira iho ā e toa ana'e 'oe.* » ;

Te tauira'a o te ta'ata i hara : « *'Ahani 'aita 'oia i rave i te 'ohipa mai te reira te huru, 'aita teie fifi e tupu.* »

**'Ua fa'au'ahia o lotefa i te fare tape'ara'a tau 'ōti'a 'ore
nā te tiripuna hara rahi nō Pōrīnetia Farāni.**

Te tahi mau parau e fa'aro'ohia i te mau taime ha'avāra'a

- “ Parau mai nei iā'u :
'ua 'ite 'oe, e fa'a'ohipa vau i te to'i mai te mea 'aita 'oe e hōro'a mai i tā 'oe ta'o tomo.
Ta'ata i rave-'ino-hia.
”
- “ E fa'ari'i au i tāna mau tano rima, ia 'ore 'ōna e tūpa'i i te mau tamar'i'i.
Ta'ata i rave-'ino-hia.
”
- “ 'Ua parau mai 'ōna iā'u ē, mai te mea e haere au, e ha'apohe 'ōna iāna.
Ta'ata i rave-'ino-hia.
”
- “ I teie mahana, hō'ē ana'e 'ohipa tā'u e hina'aro, 'ia fa'aea 'ōna i te ha'uti fa'ahou iā'u.
Ta'ata i rave-'ino-hia.
”
- “ E fa'ari'ari'a 'ōna iā'u e te mau tamar'i'i : mai te mea noa atu, e fa'arue vau iāna, e'ita vau e 'ite fa'ahou i tā'u mau tamar'i'i.
Ta'ata i rave-'ino-hia.
”
- “ Noa atu 'ua hapū vau, 'ua taparahi 'ōna iā'u 'e 'ua marua tā'u 'aiū.
Ta'ata i rave-'ino-hia.
”
- “ E pō'ara vau iāna 'ia hau 'ōna.
Ta'ata e rave 'ino.
”
- “ E fa'ahae maita'i 'ōna iā'u, 'aita 'outou i 'ite i tōna huru ; e upo'o 'ino tōna.
Ta'ata e rave 'ino.
”
- “ 'Aita vau i tūpa'i iāna, 'ua pō'ara noa vau.
Ta'ata e rave 'ino.
”
- “ 'Aita roa atu vau i tūpa'i iāna, 'ua 'ū'umi au i tōna 'arapo'a 'ia māmū 'ōna.
Ta'ata e rave 'ino.
”
- “ 'Aita roa atu vau i tūpa'i iāna, 'ua haru vau i tōna rima nō te mea 'ua hina'aro 'ōna e haere. Pūai ri'i paha tō'u harura'a i tō na rima, 'aita pa'i e noa'a iā'u 'ia fāito. i tō'u pūai ... Te tumu, nō tō'u ho'i here iāna - Ta'ata e rave 'ino.
Ta'ata e rave 'ino.
”
- “ Mea fifi roa nō'u 'ia mā'iti i te fa'aotira'a tano, te 'orera'a e tūpa'i iāna
Ta'ata e rave 'ino.
”
- “ Mai te peu e fa'a'ea teie Vahine i teie Tāne, 'ua pāpū roa e pohe 'ōna.
Auvaha ture.
”

Hi'opo'ara'a taote o te hō'ē vahine o tei fa'a'ite
i te mau rave-'ino-ra'a tino e 'āpeni i roto i tōna orara'a 'ā'apiti
Ia au i te tahi parau taote nō roto mai i te Pū Taote Turu Ture nō te Fare Ma'i
nō Pōrīnetia Farāni

Pa'era'a : ***** Ha'aipoipohia ia : ***** I'oa : *****
Mahana fānaura'a : 16/01/1976 Âge : 49 matahiti
Mero 'āpeni : Vahine

E 4 mahana te taime i rotopū i te mau rave-'ino-ra'a hope'a 'e te hi'opo'ara'a o teie mahana.

Te tupura'a o te mau rave-'ino-ra'a

Te fa'aro'ora'a nō te 24/06/2025

Te parau a te ta'ata i rave-'ino-hia : te fa'a'ite nei 'ua rave-'ino-tāmau-hia 'ōna mai te 16/06/2025 e tae roa i te tāpati 22 nō tiunu 2025, i te hora piti i te 'ā'ahiata, i te nohora'a o te metua vahine a tōna hoa tāne, 'ōna te ta'ata i rave 'ino iāna.

Te ora 'āpiti nei rāua 'a 5 matahiti i teie nei, e 3 tamari'i tana nō tana tāne mātāmua, 'e, hō'ē e teie hoa tāne hope'a.

Huru rave-'ino-ra'a : tino, manava 'e parau teiaha.

Te pinepinera'a o te mau rave-'ino-ra'a : i te mau taime ato'a mai tō raua iho ā fa'aeara'a, hō'ē 'aore rā e piti taime i te hepetoma.

Te tumu e tupu ai teie mau rave-'ino-ra'a : pohehae, rā'au ta'ero, 'ava, 'ia 'ore 'ōna e hōro'a i te moni.

Mai te mea ra ē, te pitira'a teie o te horora'a i mua i te mūto'i. I te matahiti mā'iri a'e nei, 'ua tu'u a'e na teie vahine i te tahi horora'a i mua i te mūto'i a te hau (DTPN), terā rā, 'ua 'iriti i te horora'a nō te rāve'a ha'amata'u a te hoa tāne (ha'amata'u e ha'apohe 'ōna iāna).

Te mau 'ohipa i fa'aūhia 'e te vahine i rave-'ino-hia :

- E rave rahi mau tano rima i ni'a i te tino e te hoho'a mata ;
- E rave rahi mau tano 'āvae i ni'a i te hoho'a mata 'e te tino i muri i tōna fa'ahepo-ra'a-hia e tūturi ;
- Taorahia 'ōna i te pāni, punu tāipu, mōhina pape to'eto'e, hō'ē pārahira'a i taorahia i ni'a e rave rahi vāhi o tōna tino ;
- 'Ua rave te ta'ata e rave 'ino i te mau tipi ato'a o te fare 'e 'ua tu'u i mua iāna mā tē parau atu : «e ha'apohe 'ōna iāna 'e, e tāpupu hu'ahu'a atu ai nō te taora atu nā te mau ma'o»
- 'Ū'umira'a arapo'a e rave rahi taime ;
- Te mau parau 'ino nō tē ha'afau'afā 'ore iāna i roto i tōna ti'ara'a metua vahine

🏠 Hi'opo'ara'a rahi

Fāito roa : 1,70 mētera | Fāito kiro : 75 kiro

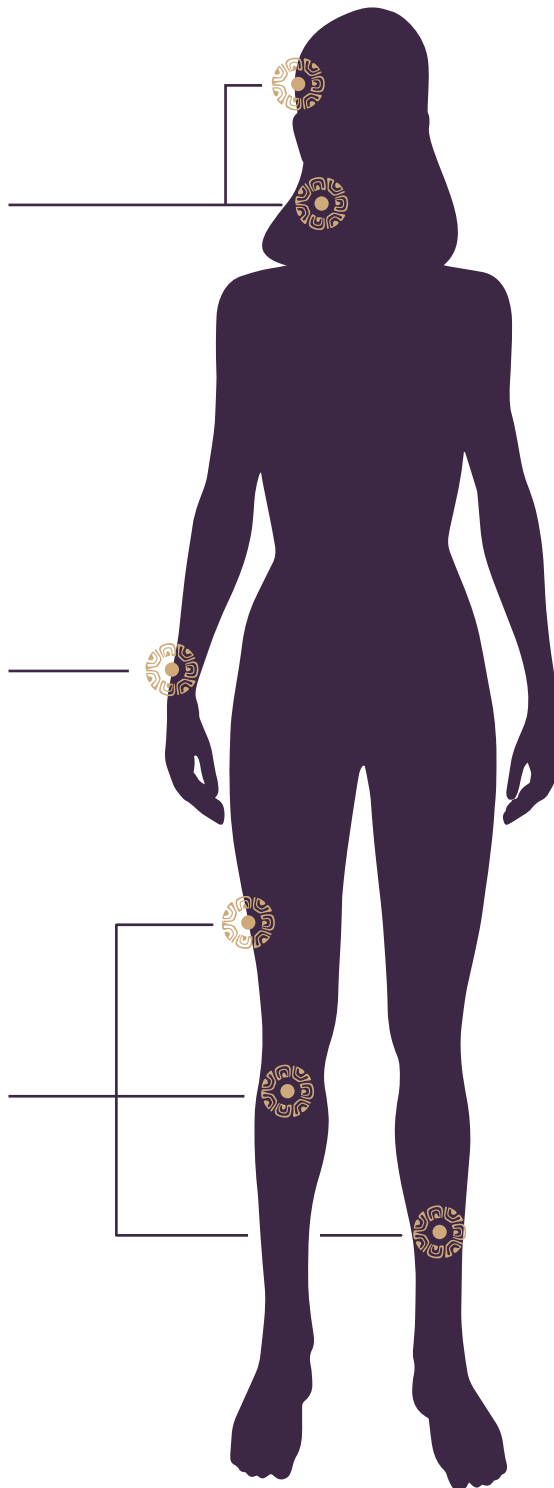
Pararaira'a, topa e 4 kiro

'ia au i tāna parau, i roto i te ārea taime i iti i te 2 hepetoma

🏠 Hi'opo'ara'a Tino

Upō'o - 'arapo'a

- 'Ere'ere i raro i te mata 'aui 'e i ni'a i te pāpāri'a
- Pūtoto i ni'a i te ta'a 'atau
- Rifa i ni'a i te 'utu raro
- Tāpa'o 'ū'umira'a i ni'a i te arapo'a
- Pēpē i raro a'e i te ta'a
- Māuiui te tari'a 'atau
- 'Oru o te pu'uāri'a 'aui
- Tahe te toto nā roto i te ihu
- Hutihia te rouru

Rima 'atau

- 'Ere'ere i ni'a i te rima
- Fa'ahitoatoa 'e pāra'u i ni'a i te rima
- Pūtoto i ni'a i te mua rima
- Pāra'ura'a i ni'a i te mōmoa rima

'Āvae

- Fa'ahitoatoa 'e pāra'u i ni'a i te hūhā 'atau
- Pūtoto i ni'a i te ivifara
- 'Ere'ere i ni'a i nā turi e piti

MINISTÈRE
DE LA JUSTICE
Liberté
Égalité
Fraternité

DSFE

Te fa'aterera'a o te orara'a auturuturura'a, te 'utuāfare 'e te 'aifāitora'a : Te hō'ē rima ha'a faufa'a rahi nō te fa'a'ohipara'a i te 'avei'a poritita tōtiare a te hau

'Ōmuara'a

Ha'amauhia nā te hō'ē fa'aotira'a n° 419/CM nō te 15 nō Māti 2018, teie te mau fā a te fa'aterera'a o te orara'a auturuturura'a, te 'utuāfare 'e te 'aifāitora'a :

- 'Āpiti atu i te fa'ata'ara'a o te mau poritita a te hau i te pae o te tōtiare, te 'utuāfare 'e te 'aifāitora'a i rotopū i te mau vāhine 'e te mau tāne ;
- Turu i te fa'atānira'a 'e te fa'aōra'a tōtiare o te mau ta'ata 'e te mau 'utuāfare ;
- Amo i te mau 'ohipa a te vaiamari'ira'a ;
- Ha'apāpu i te pānurura'a i mua i te mana hau, te tuatāpapara'a tōtiare 'e te 'āpe'era'a i te feiā paruparu 'aore rā te mau pupu ta'ata o tei tu'uhia i raro a'e i te pānurura'a a te ture ;
- Feruri, rauti 'e fa'anaho i te mau tāpura 'ohipa 'e āraira'a, 'e, e tuatāpapa tō rātou fa'a'ohipara'a ;
- 'Āpe'e i te mau pū tōtiare 'e pū rapa'ura'a-tōtiare i roto i te aupurura'a i teie fēia fifi ;
- 'Āpiti atu i te ha'api'ira'a 'ōmuara'a 'e te ha'api'ira'a tāmau nō te mau tōro'a o te tōtiare ;

E riro te pānurura'a i te fēia fifi rau, te mau vāhine iho ā ra o te rave-'ino-hia i roto i te mau 'utuāfare iho, i te hō'ē 'ohipa faufa'a a te DSFE. E tītau 'oia i te hō'ē ravera'a 'āmui i rotopū i te piha 'ohipa e rave rahi : Fa'a'itera'a, ravera'a 'ohipa rau 'e Tauturu tōtiare i te vaiamari'ira'a.

Te 'ohipa a te rave 'ohipa tōtiare a te DSFE :

E'ita teie rave 'ohipa e fa'aō 'oi'oi i roto i te tupura'a iho ā o te pe'ape'a, 'ohipa te reira nā te mau mūtoi'. E ha'amata 'ōna i te taime 'a ani ai te ta'ata i rave-'ino-hia i te tauturu 'e 'aore rā e fa'ari'i 'oia i te tauturu a te piha 'ohipa. Teie tā na 'ohipa :

- fa'ari'i e fa'aro'o i te ta'ata ;
- fāito i te teimaha o te fifi 'e te mau hina'aro ;
- arata'i 'e 'āpe'e i te ta'ata i rave-'ino-hia i roto i tā na mau horohorora'a parau (ture, tōtiare, rapa'aura'a mā'i, nohora'a)

Nō te tauturura'a, e tītauia te vahine i rave-'ino-hia 'ia fa'aō i roto i te hō'ē 'ōpuara'a e vaipāruru, o tē ani 'ia haere i rāpae i te nohora'a 'e te fa'a'ō-ato'a-ra'a i tā na mau tamari'i i roto i teie nei fa'anahora'a.

Teie rā, mai te peu e pāto'i te ta'ata pa'ari i rave-'ino-hia 'aore rā 'aita e noa'a iāna 'ia pāuru iāna iho 'e, e tupu te mau rave-'ino-ra'a i mua i te mau tamari'i 'aita i rae'ahia i te matahiti, e fa'a'ohipahia te tītaura'a ture nō te fa'a'itera'a i reirara'a ra, nō te hōro'a i te pānurura'a tamari'i 'e, e ārai i te tū'inora'a i te atati'ara'a tino, manava 'e morare.

I roto i te tā'ato'ara'a o tāna mau ravera'a, vaiarara'a, terera'a nā roto i te mau 'utuāfare, 'āpara'ura'a, ha'apa'ora'a i te mau fa'a'itera'a 'aore rā te mau anira'a tauturu, e vai ara noa te rave 'ohipa tōtiare i te mau tāpa'o rave-'ino-ra'a 'e, e tītauia 'ōna, 'ia fa'a'ite i te hō'ē huru ta'ata e fa'aro'o nei i te parau 'e, e 'ite nei i te mau fifi.

Te rahira’a o te mau vāhine rave-’ino-hia i ‘āpe’ehia nā te DSFE

Te fa’a’ite nei te mau nūmera ē, e’ere noa te fēia pa’ari teie e fa’a’ū nei i te mau rave-’ino-ra’a : tei ni’a ato’a i te mau tamari’i, o tei riro ‘ei ta’ata rave-’ino-hia piri o te mau pe’ape’a ‘utuāfare.

Te mau tamari’i ‘aita i rae’ahia te matahiti e fa’a’ū nei teie mau rave-’ino-ra’a :

- 191 tamari’i ‘aita i rae’ahia te matahiti i tu’uhia i raro a’e i te fa’aarara’a pe’ape’a (IP)
- 302 tamari’i ‘aita i rae’ahia te matahiti i tu’uhia i raro a’e i te fa’annahora’a ‘āpe’era’a ha’api’ira’a (AE)

I roto i te mau fa’aarara’a, 191 tamari’i ‘aita i rae’ahia te matahiti e fa’a’ū nei i te mau rave-’ino-ra’a orara’a ‘ā’apiti i roto i te ‘utuāfare. I te pae o te mau fa’annahora’a pae ture, e 302 tamari’i ‘aita i rae’ahia te matahiti e fāna’o nei i te hō’ē fa’annahora’a ha’api’ira’a honohia i teie huru rave-’ino-ra’a. Teie mau tamari’i :

- E ora nei i roto i te ti’aturi-’ore-ra’a ‘e te ri’ari’a rahi i te mau taime ato’a ‘e nō te mau mea ato’a ;
- E fa’a’ite nei i te mau tāpa’o ti’aturira’a pēpē fifi (urupu’upu’u, huru a’a, fifi i te pae o te ha’api’ira’a ...)
- E ro’ohia paha rātou i te tāpiti i teie mau rave-’ino-ra’a : te fa’a’ite nei te mau mā’imira’a e te hō’ē tamari’i i ora i te rave-’ino-ra’a e 3 ‘e tae atu e 4 taime hau tōna ‘ia riro ato’a ‘ei ta’ata rave-’ino ‘aore rā ‘ei ta’ata rave-’ino-hia i te pa’arira’a.

Nō tōna huru fa’annahora’a orara’a ‘utuāfare feti’i fa’a’ā’ano’hia ‘e āmui i Pōrīnetia Farāni nei, rahi roa atu a te itera’ahia te tupura’a o teie mau rave-’ino-ra’a : tē ‘ite nei te tamari’i, tē fa’aro’o nei, te ora nei i te mau umeumera’a, i roto i te mau fare i reira ‘ua rahi roa te mau ta’ata e ora nei, ‘aita e rāve’a nō te fa’ata’a’ē.

Tamari’i ‘aita i rae’ahia te matahiti i rave-’ino-hia nā te tamari’i ‘aita ato’a i rae’ahia te matahiti

- 24 tamari’i ‘aita i rae’ahia te matahiti i tu’uhia i raro a’e i te hō’ē fa’aarara’a pe’ape’a (IP).
- 8 tamari’i ‘aita i rae’ahia te matahiti i tu’uhia i raro a’e i te hō’ē fa’annahora’a ‘āpe’era’a ha’api’ira’a (AE).

Te fa’a’ite nei teie, ā 24 IP ‘e 8 AE, o tei ora i te hō’ē orara’a ‘āpitira’a taure’are’a, ‘aita te rave-’ino-ra’a i roto i te ‘ā’apiti e tīa’i te matahiti pa’ari nō te ti’a mai. Te mau tumu e ‘ite-pinepine-hia o te : pohehae, ha’avira’a uira, fa’ahepora’a ‘āpeni.

E fa’a’ite teie i te ha’api’ira’a tiote o te ha’avira’a ‘e, e fa’a’ite ato’a i te faufa’a o te mau tāpura ha’api’ira’a tiote i ni’a i te fa’ati’ara’a, te ‘aifāitora’a ‘e te mau aura’a fa’atura.

Te mau vāhine pa’ari o tei rave-’inō-hia i roto i te orara’a ‘ā’apiti

- 107 vāhine o tei tapā’ohia ‘ei vāhine rave-’ino-hia i roto i te orara’a ‘ā’apiti nā roto i te mau IP.

Te ha’apāpū nei teie nā 107 fa’a’itera’a IP e :

- Te ū’anara’a o te rave-’ino-ra’a fa’aipoipo i roto i te tōtaiete mā’ohi.
- ‘Aita e mā’itira’a i te fāito tōtiare, terā rā, tei roto te rahira’a i te mau ‘utuāfare fifi (faufa’a orara’a rāva’i ‘ore, ‘aita e nohora’a ‘āmui’ore, ‘erera’a i te mau vāhine i te ‘ohipa, hau i te 25%).
- Tei roto te mau vāhine i te tahi tuha’a mo’emo’e, ha’afifihia nā te āteara’a o te mau motu (‘aita e noa’a ‘ia fa’aātea ‘oi’oi, tīa’i i te pahī ‘aore rā te manureva).

Te fāito rahi o teie mau fifi i roto i te tāpura ‘ohipa a te DSFE :

- 233 vāhine i rave-’ino-hia VFF ‘ia au i te IP, ‘oia ho’i 11% o te tā’āto’ara’a o te mau IP i tae mai (≈ 2 019 IP i te tā’āto’ara’a i te matahiti 2024).
- 310 tamahine ‘aita i rae’ahia te matahiti i ‘āpe’ehia nō te rave-’ino-ra’a-hia nā roto i te AE, ‘oia ho’i e 13.3% o te tā’āto’ara’a o te mau tamari’i ‘aita i rae’ahia te matahiti i raro a’e i te AE (≈ 2 331 fa’anahora’a i te tā’āto’ara’a i te matahiti 2024).
- 107 SIG/IP nō te mau vāhine i rave-’ino-hia i roto i te fa’aipoipora’a, ‘oia ho’i te hō’ē tā’āto’ara’a e 486 i te matahiti 2024.

‘A hī’o-pāpū-hia :

- 1 IP i ni’a e 6, nō te mau vāhine i rave-’ino-hia
- 1 tamari’i ‘aita i rae’ahia te matahiti i ni’a e 8 e te tu’uhia i raro i te pānurura’a a te ture, nō te hō’ē orara’a rave-’ino-hia.

Te hī’ora’a ātea

- 77 % o te mau tino i rave-’ino-hia i roto i te ‘utuāfare i Pōrīnetia Farāni nei, e vahine.
- 8.13% o te fāito o te mau rave-’ino-ra’a faufau-’ore (AVIP) i Pōrīnetia Farāni nei ‘e, e 5,12 % i Farāni -> Hoho’a hau

Tuatāpapara’a o te mau ‘ohipa tumu i tu’uhia ai rātou i roto i te mau nohora’a

I teie mahana, ‘aita te mau tāpura a te DSFE (IP ‘e AE) e fa’ati’a ‘ia fa’ata’a i te mau ‘ohipa tumu i tu’uhia ai rātou i roto i te hō’ē nohora’a rū, ‘aita te ture nō te nohora’a i fa’aōhia. E riro teie ‘erera’a i rotopū i te mau parau terera’a ‘ohipa a te hau ‘e te mau fare fa’ari’ira’a ‘ei ‘erera’a nūmera nō te tai’ora’a. Tē ravehia nei te mau ‘ohipa ‘e te mau tuha’a a te fa’aterera’a nō te ha’apa’ari i teie fa’aarara’a. Teie rā, e ha’amāramarama te mau nūmera i hōro’ahia mai ‘e te mau fare fa’ari’ira’a i te tauturu ti’a e hōro’ahia.

Te pū Samaritaine

Huru fare : fare fa’ari’ira’a rū i te mau vāhine rave-’ino-hia, ti’a’auhia nā te tā’atira’a Emuata nō te hōro’a fa’ahou i te itoitō.

Vāhi : Pape’ete.

Rahira’a piha fa’ari’i : 25 haere roa e 30 ta’otora’a (vāhine ‘e te tamari’i ato’a). E fa’ari’ihia te mau tamaroa ‘e tae roa i te 11 matahiti, ‘e te mau tamahine, ‘e tae roa i te 17 o te matahiti.

Roara’a o te nohora’a i te fare fa’ari’ira’a : 4 ‘āva’e fa’a’āpīhia. I roto i te orara’a mau, e haere roa i te 8 ‘āva’e te maoro, nō tē fa’ati’a i te mau vāhine i te ha’apa’ari i tō rātou orara’a.

No hea mai teie mau vāhine

30

Nā te DSFE

9

Nā rātou i haere mai

6

Nā te ture

Pu o te Hau

Huru fare : Fare fa'ari'ira'a rū tōtiare-ha'api'ira'a, ti'a'auhia nā te Tōmite nō te mau Vāhine nō Pōrīnetia Farāni

Public : te mau vāhine i rave-'ino-hia (e tamari'i ānei 'aore rā 'aita) i muri mai i tō na fa'ati'ara'a 'ia noho 'oia i reira.

Vāhi : Pīra'e.

Rāhira'a pīha : 40 ta'otora'a (metua vāhine 'e te tamari'i), e fa'ari'ihia te tamaroa e tae roa i te 12 matahiti.

Roara'a o te nohora'a i te fare fa'ari'ira'a : 3 'āva'e fa'a'āpīhia hō'ē taime. I roto i te orara'a mau, e roa atu te fa'aeara'a mai nō te mea 'aita e rāve'a nō te nohora'a, 'a riro ai teie pū i te api roa.

No hea mai teie mau vāhine ?

22

Nā te mau tuha'a
'ohipa a te DFSE

13

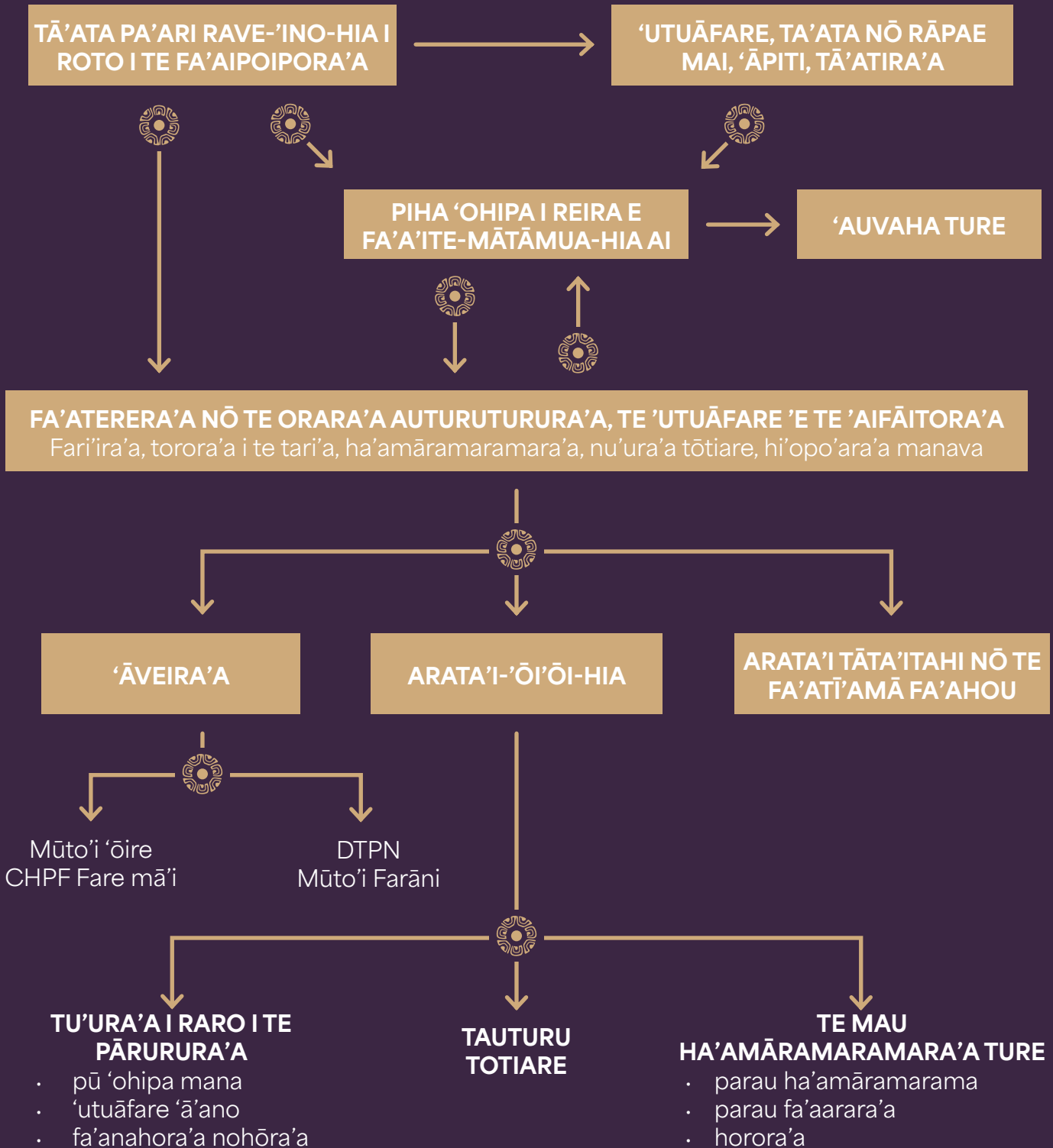
Nā rātou i haere mai

2

Nā te ture

Te terera'a 'ohipa a te DSFE nō te arata'ira'a i te mau ta'ata i rave-'ino-hia

'Ei pū'ohura'a

Te fa'a'ite tāmāu mai ra te mau nūmera i te fāito teitei o te mau rave-'ino-ra'a i roto i te mau fa'a'itera'a 'e rāve'a pānurura'a i ravehia nā te DSFE. E'ere ho'i i te 'ohipa ha'amo'emo'ehia, e fa'a'ite rā i te hō'ē peu fa'anahohia, e a'a nei i roto i te mau fāito e rave rahi :

- huru orara'a tōtiare-faufa'a fifi ;
- fa'anahora'a orara'a 'utuāfare fa'a'ā'anohia i te rahira'a o te taime ;
- te ture ta'ere 'e tōtiare.

I roto i teie huru orara'a, e fā mai te mau rave-'ino-ra'a i roto i te orara'a 'ā'apiti 'ei puna o te fifi nō te mau tamari'i 'aita i rae'ahia te matahiti. E riro rātou 'ei ta'ata i rave-'ino-hia nō tō rātou orara'a i roto i teie mau rave-'ino-ra'a.

TE MAU HA'AMĀURUURURA'A RAU

Te hīna'aro nei te fa'aterera'a hau fenua o te 'utuāfare 'e te parau o te mau vāhine 'e tae noa atu i te fa'aterera'a hau nō te atati'a o te hau Farāni, e fa'atae i tō rātou tāpa'o ha'amāuruuru ta'a'ē i te fa'aterera'a o te fenua 'e te hau Farāni nō tā rātou turu 'e te ti'aturi nō te fa'aineinera'a teie ma'a puta iti.

Te fa'aterera'a hau nō te atati'a a te hau Farāni o tei fa'atae ato'ane itāna ha'amāuru'urura'a ta'a'ē i te mau tino ato'a o tei toro mai i tō rātou rima, 'ia au i tō rātou 'ite, te pupura'a-tu'u'ore ia rātou, 'ia manuia teie 'ōpuara'a.

I te pae o te fa'aterera'a hau nō te atati'a :

- **Morgane SAPPJA** : rave 'ohipa i te fare ha'avāra'a nō Pape'ete, nō te 'ohipa i rave-maita'i-hia e rave rahi 'āva'e ;
- **Isabelle PINET-URIOT** : ha'avā i te fare ha'avāra'a rahi, nō te ha'aputurā'a i te mau nūmera teiaha, i muri mai e 7 matahiti fa'aterera'a mai i te fare ha'avāra'a hara rahi ;
- **Camille CLISSON** : rave 'ohipa i te fare ha'avāra'a nō tāna mau tītorotorora'a hōhonu mau i te mau nūmera ;
- **Jean-Marie DUPRAT** : fa'atere pū ravera'a 'ohipa a te peretiteni mātāmua nō te fa'a'ōhiera'a i te mau parau ;

I te pae o te fenua nō Pōrīnetia Farāni :

- **Ravahere RAUZY** : fa'atere o te fa'atera'a a te hau e ti'a'au nei i te parau nō te autae'aera'a, te 'utuāfare 'e te 'aifāitora'a 'e tae noa atu i tāna mau pupu rave 'ohipa i raro a'e i tōna fa'aterera'a, nō te mau nūmera 'a te fenua ;
- **Jane MAOPI** : ti'a i roto i te piha fa'aterera'a a te mono peretiteni o te fenua, nō te ha'aputurā'a i te mau parau ato'a ;
- **Laetitia MARAETA'ATA** : ti'a i roto i te piha fa'aterera'a a te mono peretiteni o te fenua, nō te fa'a'ōhiera'a i te fa'arevara'a i te piha Tōro'a hi'opoara'a i te mau rave-'ino-ra'a ;
- **Teiva SHAN** : tino fa'atere i te piha fa'aterera'a a te mono peretiteni o te fenua, nō te mau pū'ohura'a rarahi.

'Ua riro teie puta iti mātāmua, 'ei tāpa'o fa'a'ite i te vārua hina'aro pāpū o te Hau Fenua 'e te fa'aterera'a hau nō te atati'a a te Hau Farāni, i te 'arora'a i te mau rave-'ino-ra'a ato'a, te ha'apa'arira'a i te ture nō te arata'i i te mau tino i rave-'ino-hia.

'Ohipa rave-mātāmua-hia teie 'e nō reira, te ti'aturi pāpū nei nā mana e piti ē, e rāve'a teie nō te patu 'āmui i te hō'ē tōtaiete 'aifāito, autaea'e pāpū māite 'e, e fa'atura i te iho tumu o te tā'ata tāta'itahi.

**Ia Vai noa tatou i roto i te hau e te here !
Te Aroha ia rahi !**

Minari'i GALENON TAUPUA
Fa'atere hau fenua e tia'au ra i te
parau o te 'utuāfare 'e te parau o
te vahine

Gwenola JOLY-COZ
Peretiteni mātāmua
o te Tiripuna horora'a nō
Pape'ete

**‘Ua riro te ‘arora’a i te mau rave-’ino-
ra’a i te mau vāhine ‘e i roto i te mau
‘utuāfare, ‘ei hete hōhonu fāito ‘ore nō
tō tātou ‘orara’a tōtaiete**

**Tai’o nō te ‘ite, te vārua ĩa o teie piha
pihia Tōro’a hi’opo’ara’a**

